

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

**ZASVĚCENÉ VDOVSTVÍ VE SLUŽBĚ VNITŘNÍ MODLITBY
ZKUŠENOST ZASVĚCENÉ VDOVY MARIE VENTOVÉ**

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Martin Weis, ThLic., Th.D.

Autor práce: Lucie Vavrušková

Studijní obor: Teologie

Ročník: III.

Forma: Kombinovaná

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 31. března 2017

Lucie Vavrušková

Děkuji vedoucímu diplomové práce panu prof. PaedDr. Martinu Weisovi, ThLic., Th.D., za metodické vedení, cenné rady, připomínky a podporu. Dále bych chtěla poděkovat P. ThLic. Vojěchu Kohutovi OCD za podnětnou pomoc při zpracování tématu a svolení citovat z jeho textů. Zsvěcené vdově Marii Ventové za poskytnutí rozhovoru a vytrvalou spolupráci. Děkuji všem vdovám, které mě doprovázely modlitbou. Děkuji své rodině a všem, kteří mě během psaní jakkoliv podporovali.

Obsah

Úvod.....	6
1 Teologie a spiritualita zasvěceného vdovství	7
1.1 Teologická východiska zasvěceného života.....	7
1.2 Teologická východiska zasvěceného vdovství.....	10
1.3 Spiritualita zasvěceného vdovství.....	12
1.3.1 Zasvěcení předchází život v manželství	13
1.3.2 Život ve světě.....	13
1.3.3 Život ve službě místní církvi	14
1.3.4 Společné prvky duchovního prožívání zasvěceného vdovství	14
1.4 Modlitba jako základní projev a služba zasvěceného vdovství	16
2 Cesta k zasvěcenému vdovství	18
2.1 Dějiny zasvěceného vdovství.....	18
2.1.1 Postavení vdov ve starozákonním Izraeli	18
2.1.2 Vdovy v období raného křesťanství, první utváření stavu zasvěcených vdov	19
2.1.3 Postavení vdov ve středověku.....	23
2.1.4 Postavení vdov v období novověku před Druhým vatikánským koncillem	25
2.1.5 Obnovování stavu zasvěcených vdov po Druhém vatikánském koncilu..	26
2.1.6 Obnovování stavu zasvěcených vdov v ČR.....	27
2.2 Zřízení stavu vdov v plzeňské diecézi	27
2.2.1 Příprava podkladů k ustanovení stavu vdov	27
2.2.2 Teologická duchovní směrnice Dar zasvěceného vdovství	29
2.2.3 Návrh právního vymezení stavu vdov plzeňské diecéze	30
2.2.4 Návrh formačního řádu.....	30
2.2.5 Návrh mešního formuláře a liturgického obřadu.....	31
3 Životní příběh paní Marie Ventové v jejím směřování k zasvěcení	33
4 Mystagogická iniciace do tereziánské modlitby.....	37
4.1 Vnitřní modlitba jako charizma tereziánského Karmelu	37
4.1.1 Základní údaje ze života sv. Terezie z Avily.....	37

4.1.2	Vnitřní modlitba jako posláni bosého Karmelu	39
4.1.3	Exkurz: základní charakteristiky vnitřní modlitby	39
4.1.4	Obraz modlitby jako čtyř způsobů zalévání zahrady	40
4.1.5	Obraz modlitby jako putování sedmerými příbytky do centra vnitřního hradu	42
4.2	Prezentace kurzů a škol MITEM.....	43
4.2.1	Obecné uspořádání, povaha a cíl MITEM	43
4.2.2	Struktura MITEM	44
4.2.3	Trojí možnost využití MITEM.....	46
4.3	Zasvěcené vdovství ve službě vnitřní modlitby	46
	Závěr	49
	Seznam použitých zdrojů.....	50
	Seznam zkratk	56
	Seznam příloh	58
	Přílohy.....	I

Úvod

Cílem následující práce je popsat zkušenost zasvěcené vdovy Marie Ventové, v jejímž životním příběhu se snoubí charizma zasvěceného života a vnitřní modlitby. Budu se snažit ukázat, jak mohou tyto dva dary vzájemně souviset, jak mohou být přínosné pro církve a zvláště pro pastorační. Zaměřím se na reflexi zasvěceného vdovství a vnitřní modlitby.

Dalším cílem práce je popsat cestu zasvěceného vdovství v dějinách od starověku až po dnešní dobu a zvláště obnovu zasvěceného vdovství v Plzeňské diecézi.

Vnitřní modlitba, jak ji budu v této práci popisovat, je podle učení sv. Terezie z Avily Božím darem. Není jen výsadou klauzurovaných řeholních komunit bosých karmelitek a karmelitánů, ale je určena pro každého, kdo po ní touží. V následujícím textu chci tedy zdůraznit, že služba vnitřní modlitby může být cenným pastoračním nástrojem k prohlubování duchovního života v sekulárním světě.

Konání vnitřní modlitby, jak se ukazuje na životě paní Marie Ventové, uvádí člověka do niterného a hlubokého vztahu s Trojjediným Bohem, stává se legitimní cestou a prostředkem k tomu, jak objevit své povolání a odpovědět na ně. U paní Marie Ventové to bylo povolání k zasvěcenému vdovství, starobylé formě zasvěceného života. Současné snahy o kanonické znovuoživení této formy zasvěceného života v církvi dosvědčuje, že je znovuoživajícím charizmatem dnešní doby, a má tak v církvi své nezastupitelné místo.

V první kapitole své práce se proto budu snažit nejprve popsat teologii zasvěceného života, následně teologická východiska a spiritualitu zasvěceného vdovství jako jedné z jejích mnoha forem. V závěru chci ukázat, jak je právě modlitba základním projevem i službou zasvěcených vdov.

Ve druhé kapitole proberu dějiny zasvěceného vdovství od starověku až po dnešní dobu a zaměřím se zvláště na znovuoživení této formy zasvěceného života v Plzeňské diecézi.

Ve třetí kapitole popíšu životní příběh a zkušenost první zasvěcené vdovy v novodobých dějinách české církve, paní Marie Ventové.

V poslední kapitole se pak budu systematicky věnovat samotné vnitřní modlitbě. Nejprve v základních datech připomenu život sv. Terezie z Avily a její učení o vnitřní modlitbě, popíšu vnitřní modlitbu jako zvláštní charizma tereziánského Karmelu. Následně představím kurzy vnitřní modlitby, které paní Marie Ventová nabízí, a jejich možné využití pro pastorační, a v závěru se budu snažit uvést, jak se zasvěcené vdovství může snoubit se službou vnitřní modlitby.

Hlavními prameny pro zpracování práce byly dokumenty promulgované plzeňským biskupem Františkem Radkovským dne 19. 2. 2009, dokumenty Druhého vatikánského koncilu, prezentace MITTEM, Apoštolská exhortace *Vita consecrata* o zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě z 25. března 1996 Jana Pavla II.

1 Teologie a spiritualita zasvěceného vdovství

V této kapitole nejprve krátce zmíním nejzákladnější teologická východiska zasvěceného života. Následně se budu důkladněji věnovat zasvěcenému vdovství, které je jednou z jeho mnoha forem. Teologickými východisky, spiritualitou a modlitbou, jako jeho základním projevem a také službou.

1.1 Teologická východiska zasvěceného života

Zasvěcený život má svůj základ v Kristově příkladu a učení, je darem Boha Otce jeho církvi prostřednictvím Ducha Svatého. V průběhu staletí bylo mnoho mužů a žen, kteří uposlechli volání Otce, vybrali si tento způsob následování Krista, cele se mu odevzdali s čistým a nerozděleným srdcem. Jako apoštolové vše opustili, aby zůstali s Kristem a sloužili Bohu a bratřím.¹

Katechismus katolické církve o zasvěceném životě píše: „*Zasvěcený život je stav založený na slibu evangelijních rad, nepatří sice k hierarchickému zřízení církve, náleží však nepopíratelně k životu a svatosti církve*“.²

Z Božího ustanovení má církev hierarchickou strukturu. Do ní patří klerici, to znamená ti, kteří přijali nějaký stupeň svátosti svěcení, a laici, tedy ti, kteří svátost svěcení nepřijali. Z obou těchto skupin pak pocházejí ti, kteří se zvláštním způsobem zasvěcují Bohu a pomáhají církvi v jejím poslání uskutečňováním evangelijních rad, čistoty, chudoby a poslušnosti, které jsou darem Božím pro církev. Ta tuto jeho milost přijala a uchovává ji.³ Ti, kteří přijmou dobrovolně povolání k zasvěcenému životu, mají tedy povinnost zachovávat čistotu v celibátu pro Boží království, chudobu a poslušnost. Tento slib je odpovědí na Boží povolání, je výrazem úplného odevzdání sebe sama Bohu, jeho službě a následně pak také církvi, protože ona toto sebedarování přijala.⁴

Život podle evangelijních rad však neodlučuje člověka nutně od světa. Jejich prostřednictvím se mohou zasvětit i ti, jejichž životní styl a způsob jejich přítomnosti ve světě se neliší navenek od stylu a způsobu jiných křesťanů.⁵ Ti, kteří zaslechli Boží volání, následovali je a odpovídají tak na vůli Otce, se snaží žít ve shodě s jeho vůlí, sjednocují se v Duchu Svatém s Jeho Synem a není nic opravdu lidského, co by v jejich srdci nenašlo odezvu, jsou opravdu těsně spojeni s lidstvem i s jeho dějinami.⁶ Bohu zasvěcené osoby slouží světu a církvi především svou modlitbou, ale i konkrétními službami, které vycházejí z jejich vlastní spirituality. Plodnost, které se vzdávají

¹ Srov. VC 1.

² Srov. KKC 914.

³ Srov. CIC, kán. 207.

⁴ Srov. PC 5.

⁵ Srov. PC 10; PC 11; EC 49 (JAN PAVEL II. *Apoštolský list všem Bohu zasvěceným osobám v řeholních společnostech a sekulárních institutech v rámci mariánského roku*).

⁶ Srov. GS 1.

v manželství, tedy není popřena, ale projevuje se jiným způsobem, je plodností duchovní.⁷

Zasvěcený život je darem církvi, nachází se v samém srdci církve, má v ní důležitý význam a vyjadřuje nejnítější podstatu křesťanského povolání. V dějinách se mohou vyskytovat různé formy zasvěceného způsobu života.⁸ Tato odlišnost forem a stavů je darem Ducha Svatého, který se skrze tuto rozmanitost životních stavů a milostí projevuje v církvi. Každý dar Ducha Svatého je udělován proto, aby přinesl ovoce pro Pána, prohluboval bratrství a zvětšoval dílo na Božím království.⁹

Způsob, jakým je tento život prožíván, podléhá schválení a dozoru příslušné církevní hierarchické autority. Ta jediná je oprávněna podat výklad evangelních rad, ustanovovat trvalé způsoby života, který z nich vzniká, stanovovat zákony, kterými se tento život má řídit, aby byl autentický a dosáhl svého cíle. Povinností příslušné církevní autority je také dbát na rozvoj všech způsobů zasvěceného života a podporovat je.¹⁰ Zasvěcení je svou podstatou svátostí, tedy posvátným znamením ustanoveným církvi.¹¹ Je vlastně žehnáním s trvalým dosahem, majícím jako svůj účinek zasvětit osoby Bohu. Svátostiny připravují člověka k přijetí hlavního účinku svátostí a posvěcují různé životní události.¹² Zasvěcení má svůj hluboký kořen ve svátosti křtu a jej také plněji vyjadřuje.¹³ Je úplným odevzdáním se Bohu skrze těsné následování Krista v Duchu svatém a usilováním o dokonalost lásky ve službě Božímu království.¹⁴

Povolání člověka k zasvěcení celého života má zvláštní vztah ke Kristovu zasvěcení se pro lidstvo. Rodí se ze svátostného kořene křtu, který je prvním a základním zasvěcením lidské osoby Bohu. Zasvěcení skrze profesi evangelních rad je organickým rozvinutím křtu. Obsahuje zralé rozhodnutí pro Boha, snoubeneckou odpověď na Kristovu lásku.¹⁵

Ti, kteří se vydali cestou zasvěceného života, mají milovat a hledat především Boha, který je hledal a miloval dříve.¹⁶ Bůh dává člověku povolání, jež se může vyjadřovat tím, že jej svou láskou volá k zasvěcenému způsobu života.¹⁷ Povolání je tak zcela osobní událostí v životě. Tato osobní láska mezi Bohem a člověkem se stává láskou snoubeneckou.¹⁸

⁷ Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo zasvěcený život, s. 1149. Srov. též EC 14.

⁸ Srov. VC 3.

⁹ Srov. VC 4. Srov. též DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo spiritualita, s. 906.

¹⁰ Srov. CIC kán. 576.

¹¹ Srov. KKC 1667, 1671, 1672.

¹² Srov. SC 60.

¹³ Srov. PC 5.

¹⁴ Srov. KKC 916.

¹⁵ Srov. Jan Pavel II. *Apoštolský list všem Bohu zasvěceným osobám v řeholních společnostech a sekulárních institutech v rámci mariánského roku.*, III., s. 476 (dále jen AOPC). Srov. též VC 30.

¹⁶ Srov. PC 6.

¹⁷ Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo zasvěcený život, s. 1150.

¹⁸ Srov. PI 9 (Kongregace pro instituty zasvěceného života a apoštolské společnosti. Potissimum institutioni, směrnice pro výchovu v řeholních institutech).

Nejpodstatnější na přijetí tohoto způsobu života není tedy jeho vnější náplň, to, čím se zasvěcená osoba zabývá navenek, ale právě ono niterné prožívání vztahu s Kristem jako vztahu výlučného, snoubeneckého. Snoubenecký vztah s Kristem je u jakékoliv formy zasvěceného života jeho nejpodstatnějším rysem, jak o tom svědčí nesčetné texty křesťanské tradice.¹⁹ Na tomto místě stojí zato zmínit, že starozákonní kniha Píseň písní, ačkoliv ji mnozí biblisté považují v jejím původním literárním smyslu za milostnou báseň bez zjevného spirituálního kontextu, byla vždy v židovství i křesťanství tradičně vykládána i alegoricky: milostné vyznání mezi mužem a ženou obsažené v této knize přibližuje charakter lásky mezi Bohem a Izraelem, mezi Kristem a církví nebo mezi Kristem a lidskou duší.²⁰ O to více tento text pak mnozí autoři křesťanské tradice používali jako podklad pro teologický výklad zasvěceného života.²¹

Zasvěcený život je obrácením, stává se novým životem, můžeme jej přirovnat k cestě od smrti ke vzkříšení. Podstatné je to, že je darem Božím i volbou člověka, který jej přijímá. Je cestou následování Krista a tato cesta nevede ke zničení, nýbrž k životu. Tak i zasvěcená osoba se nezříká života, ale volí jej. Volba uskutečněná vírou tak neodsuzuje zasvěcený život k neužitečnosti, nepohrdá nepřijatými hodnotami, ale má je v úctě. Zvolený zasvěcený život má v první řadě sloužit člověku samotnému a on by v něm měl nalézat své sebeuskutečnění.²²

Zasvěcený život je původně povoláním k bytí a ne vlastnění či ke službě, a to k bytí, které je nezaslouženým Božím darem. Tak dar zasvěceného života se stává v tomto světě znamením pravé hodnoty bytí, když současně relativizuje pozemské hodnoty, a prohlašuje o nich, že nejsou absolutní. Vydává tak eschatologické svědectví o tom, že člověk zde nemá trvalý příbytek, ale že hledá příbytek budoucí a přispívá tak k budování Božího království a dosažení posledních skutečností.²³

Zasvěcený život nemůže v církvi nikdy chybět, byl v ní přítomen již od počátku. V průběhu dějin nabýval a stále nabývá vlivem Ducha Svatého mnoha forem. Duch

¹⁹ Bernard z Clairvaux: Kázání na Píseň písní, Krystal OP 2009, VII, II. „*O snoubenci a snoubence, což je Slovo a duše. 2. Kéž políbí mě, říká, polibkem svých úst! (Pís 1, 2). Kdo to říká? Snoubenka. A kdopak je to? Duše žíznící po Bohu..(.)Tento cit lásky je nad všechny přirozené city, zvláště když se obrací ke svému počátku, jímž je Bůh. Nelze najít sladší slova, která by vyjádřila něžné city, jaké k sobě navzájem chovají Slovo a duše, než slova snoubenec a snoubenka: vždyť v tomto vztahu vše je společné, nikdo nechce nic vlastnit, nic mít odděleně pouze pro sebe. Oba mají jeden dědičný podíl, jeden stůl, jeden dům, jedno lože a také jedno tělo. Vždyť kvůli ní on opustil otce i matku a připojil se ke své manželce a budou ti dva jedno tělo. A jí se přikazuje zapomenout na svůj lid, na otcův dům, když on zatouží po její kráse. Jestliže se tedy snoubenci milují tak zvláštní a jedinečnou láskou, jistě právem bude nazvána snoubenkou taková duše, která miluje. Miluje přece ta, která vyžaduje polibek. Nežádá svobodu, ani odměnu, ani dědictví, konečně ani poučení, ale polibek, jako ta nejčistší snoubenka, která vydechuje posvátnou lásku a nemůže nikterak předstírat žár lásky, kterým trpí. Podívej se, jak náhle začíná (snoubenka) svou řeč. Chce požádat o něco velikého toho, který sám je tak veliký, a přece neužívá, jak je to obvyklé, nějaké přetvářky a lichotky, žádnými oklikami nechodí kolem toho, po čem touží. Nedělá úvod, nesnaží se nejprve získat přízeň, ale plná toho, čím srdce přetéká, náhle vyhrkne, zpríma a bez obalu: Kéž políbí mě polibkem svých úst!“ Srov.. též PC 6.*

²⁰ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo Šalamounova píseň písní, Píseň Šalamounova, s. 777.

²¹ Srov. SV. TEREZIE OD JEŽÍŠE. *Nad Velepísní a jiné spisy*, s. 15.

²² Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo zasvěcený život, s. 1157-1158.

²³ Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo zasvěcený život, s. 1157-1158.

Svatý utváří církev jako bohaté společenství, je dárce různých povolání, charizmat a služeb. Ona jsou jeho zvláštním darem a spolupracují mezi sebou navzájem a dávají tak růst mystickému tělu Krista, totiž církve. Přesto, že se povolání k laickému způsobu života, k zasvěcenému životu a svátostnému kněžství od sebe liší, mají svůj společný původ v Bohu, a proto mezi nimi panuje opravdová rovnost a mají svou důstojnost. Celý Boží lid je povolán ke svatosti a také k účasti na díle spásy.²⁴

1.2 Teologická východiska zasvěceného vdovství

Mezi mnoha způsoby prožívání stavu zasvěceného života nachází svou historickou, teologickou a hlavně v praxi žitou legitimitu i stav zasvěcených vdov. V novodobé církvi se tak stalo díky Druhému vatikánskému koncilu, který vyzval mimo jiné k návratu k původním pramenům, z kterých vyvěral v prvotních dobách život církve.²⁵

V postsynodální apoštolské adhortaci Jana Pavla II. *Vita Consecrata (O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě)* se píše o obnově nejstarších forem zasvěceného života v církvi, tedy stavu panen, poustevnického života laiků a stavu vdov toto:

„V poslední době se také objevila praxe zasvěcování vdov, známá již od časů apoštolů, a rovněž vdovců. Slibem čistoty jakožto znamením Božího království posvěcují svůj stav, aby se zcela oddali modlitbě a službě v církvi.“²⁶

Zasvěcený život laiků, ke kterému patří zasvěcené vdovství, byl v prvotní církvi zcela běžný. V průběhu dějin se však laický způsob života v kanonické podobě takřka vytratil a laický způsob života se zjednodušeně ztotožňoval s řeholním stavem. Zúžené chápání pojetí zasvěceného života začaly překonávat nově vznikající sekulární formy zasvěceného života. Sekulární instituty a společnosti apoštolského života Druhý vatikánský koncil v dokumentu *Perfecte caritatis* vybídl k tomu, aby si zachovaly svůj světský ráz, aby mohly ve světě a z jeho středu vykonávat apoštolát, pro který vznikly. Schválení těchto sekulárních forem přispělo také k obnově zasvěceného vdovství. Zde vidíme, že je možné v laickém stavu připustit nové zasvěcení, které se liší od křtu, ale zároveň na křest navazuje, a odlišuje se od řeholního zasvěcení právě svým sekulárním rázem. Totéž platí i pro starobylé formy laického života: i jejich život je nově zasvěcen podle evangelijních rad a odehrává se jako u sekulárních forem uprostřed světa.²⁷

V univerzální legislativě latinské církve ještě stav zasvěcených vdov zakotven není, jeho oficiální obnova se teprve připravuje,²⁸ kodex východních církví však již obsahuje kánon ohledně zasvěcování vdov.²⁹

²⁴ Srov. VC 29; VC 31; LG 32.

²⁵ Srov. PC 2.

²⁶ VC 7.

²⁷ RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*. Teologicko duchovní směrnice vydaná dekretem biskupa Františka Radkovského ze dne 19. 2. 2009. Plzeň: Biskupství plzeňské, 19. 2. 2009. Č. j.: 253/09. Dále jen *Dar zasvěceného vdovství*. I.18, I.19.

²⁸ Srov. VINTROVÁ, M. *Fialka: Soukromý informační občasník pro zasvěcené vdovství*, 2014.

²⁹ Can. 570 - Iure particulari aliae species constitui possunt ascetarum, qui vitam eremiticam imitantur, sive ad instituta vitae consecratae pertinent sive non; item virgines et viduae consecratae seorsum in saeculo castitatem professione publica profitentes constitui possunt [online].

Ke vdovství, jak je můžeme vidět v dějinách na příkladu mnohých vdov již od počátku Starého a Nového zákona, patří neodmyslitelně důvěra v Boha a také modlitba. Jeho teologická hodnota spočívá hlavně v tom, že přirozeně nežádoucí a zlý stav se stává situací evangelijního blahoslavenství, příležitostí k bezvýhradné závislosti lásky na Bohu.³⁰ Vdova si musela totiž projít zpravidla velkou bolestí spojenou se ztrátou manžela, snad i s vyrovnáváním se s nemocí a utrpením. Její povolání k zasvěcení se Kristu není jen radostné, jako je tomu zpravidla u ostatních forem zasvěcení, ale je i poznamenáno touto bolestí, je povoláním ženy se zraněným srdcem, jehož smysl snad může nacházet v Kristově probodeném srdci.³¹ Takovým způsobem se vdovství připodobňuje k Ježíšově vydanosti na kříži a má velmi intimní účast na tajemství kříže. Vdova, která je zasvěcena Bohu, tak přijímá tuto bolestnou situaci jako trvalou příležitost k radikálnímu následování Krista vydaného Otci.³² Ve ztrátě manžela musela přitakat Boží vůli, i když jí snad nerozuměla a nedokázala ji pochopit. V zasvěcení se o to více odevzdává skrze Ježíše Otci.³³

Zasvěcená vdova skládá doživotní slib čistoty a připodobňuje se tak Panně Marii v jejím panenství, tak i v její plodnosti. A tak vdovy, ačkoliv jsou matkami, mohou se znovu stát duchovními pannami a v tomto panenství být plodné pro Boha. Tuto myšlenku vyjadřuje vdova Adrienne von Speyr, když si všímá toho, že Mariino mateřství nestálo v protikladu k jejímu panenství:

„Pro Marii má panenství význam, jen pokud zaručuje větší plodnost vzhledem k Bohu. Jemu přenechává svou nedotčenost, aby ji svobodně utvářel. A Bůh použije její sebeodevzdání tak, že z něho vytvoří nesmírnou, nadpřirozenou plodnost. Je to vzájemné obdarování. Mariino ustavičné panenství je dar jejího Syna, a ona mu ho vrací, aby z něho mohlo v zastínění Duchem svatým vzejít těhotenství. Ale Syn jí tento dar znovu vděčně uděluje, aby ji mohl vlastnit jako věčnou pannu. A Maria může způsobit, aby záblesk této výsady dopadl i na jiné ženy. Existují ženy, které rodily, které mají třeba i hodně dětí, a přece mají panenskou duši. Zvolily si manželství a své manželské povinnosti plnily správně a dobře. Ale ve stáří, protože už nedostávají děti, nalézají opět dívčí existenci svých panenských let. Možná, že je muž nepotřebuje, možná, že manželé uzavřeli dohodu, možná, že jim Bůh daroval ducha zdrženlivosti. Je zde živá určitá mariánská milost. Jako by ustavičná Panna, která je Matkou, uměla jistým způsobem vrátit panenství - ne tělesně, ale duchovně. Co bylo v manželství, jakoby zahaleno zapomenutím, a tento závoj je plný milosti.“³⁴

Život zasvěcené vdovy stojí svou důstojností na úrovni řeholního zasvěcení a nejvíce se podobá stavu zasvěcených panen. Od něj se však liší svou výchozí situací, jakou je nechtěná smrt manžela, a také vlastním prožíváním tohoto zasvěcení, jehož středem není panenství, ale vdovství.³⁵

³⁰ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III.16.

³¹ Srov. Jan 19, s. 33-37.

³² Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III.17.

³³ VC 22.

³⁴ SPEYR, A. *Služebnice Pána*, s. 59- 60.

³⁵ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III.21.

Zasvěcené vdovství nemá být v žádném případě chápáno jako popření předcházejícího manželství, ani snižování jeho skutečné hodnoty.³⁶ Některé vdovy dokonce prožívají své zasvěcení jako určitou formu pokračování vztahu se zesnulým manželem, i když k naplnění podstaty zasvěceného života tento postoj není nutný.³⁷

Podobně jako u zasvěcených panen by mělo existovat zvláštní pouto mezi zasvěcenou vdovou a místní církví, diecézním biskupem. Vdova přijímá své zasvěcení z rukou biskupa, který je otcem tohoto stavu vdov. Ztotožňuje se tak s místní církví, v jejímž lůně žije.³⁸ Prožívá její radosti i starosti a stává se tak znamením „vdovské situace“, ve které se během putování do věčného domova nachází celá církev, a jako snoubenka čekající na svého Ženicha volá spolu s Duchem „Přijď, Pane“.³⁹

Sv. Augustin to krásně vyjadřuje slovy: „*Tak je tedy vdovou celá církev, ať v mužích nebo ženách, ať v manželích či snoubenkách, v mládeži, ve starcích, či pannách či panicích: celá církev je vdovou, opuštěnou v tomto světě, jestliže toto zakouší, jestliže zná své vdovství. Tehdy totiž je při ní pomoc. Což tuto vdovu nepoznáváte v evangeliu, moji bratři, kdy Pán pravil, že je třeba stále se modlit a neochabovat? Říká, že ve městě byl jakýsi soudce, jemuž chyběla bázeň Boží a z lidí si nic nedělal. A jedna vdova se u něho denně dožadovala: zastaň se mě proti mému odpůrci. A svým každodenním naléháním jej zlomila. Ten soudce, jenž nectil ani Boha ani lidi, si totiž řekl: Ačkoliv se Boha nebojím a lidí se nestydím, zjednám té vdově právo kvůli tomu, jak mě obtěžuje. Jestliže špatný soudce vdovu vyslyšel, aby nemusel snášet její obtěžování, Bůh snad neslyší církev, kterou povzbuzuje k prosbám?*“⁴⁰

1.3 Spiritualita zasvěceného vdovství

Pokud chápeme spiritualitu jako způsob prožívání vztahu s Otcem, Synem a Duchem svatým, případně způsob, kterým odpovídáme na Boží iniciativu a umožňujeme, aby nás Bůh mohl obdarovat tajemstvím svého života skrze vztah lásky, který k nám má, je právě stav zasvěceného vdovství velmi dobře čitelným a srozumitelným znamením tohoto tajemství, které se má týkat každého člověka. Každý člověk je totiž stvořen a povolán pro tento vztah s trojjediným Bohem bez ohledu na jeho úkol a poslání. Duch svatý je hlavní iniciátor každé spirituality, skrze něj se Bůh dává poznat člověku a koná v něm své dílo. Duch Svatý také uvádí lidskou osobu do tajemství Kristova života, do niterného vztahu s Kristem. Právě tak člověk může nalézat způsob své odpovědi na Boží iniciativu.⁴¹

³⁶ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěcené vdovství*, III.21.

³⁷ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěcené vdovství*, III.21.

³⁸ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III.22.

³⁹ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III.22.

⁴⁰ Sv. Augustin. *Enarrationes in Psalmos* (In Psalmum 131,24) (ML 37,1725). In: RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV.24.

⁴¹ Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo zasvěcený život, s. 904-905. Srov. též ALTREICHTER, M. *Příručka spirituální teologie*, s. 11-12.

Podobně jako je tomu u stavu zasvěcených panen, je i zasvěcené vdovství možné prožívat mnoha způsoby a je kompatibilní s různými druhy spiritualit, které se zrodily postupem věků v církvi. Tak jako manželství není svázáno nutně s nějakou konkrétní spiritualitou, tak i zasvěcené vdovství a panenství nemá vlastní předepsanou spiritualitu. Přesto však je možné mluvit o charakteristických rysech spirituality zasvěceného vdovství, které vyrůstají z naprosto specifické životní situace vdov.⁴²

1.3.1 Zasvěcení předchází život v manželství

Zasvěcená vdova své zasvěcení přijímá poté, co předtím zpravidla žila mnoho let v manželství a vychovala své děti. I manželství je v církvi vnímáno jako Boží povolání, na něž člověk odpovídá jako na pozvání z Boží strany.⁴³ Zasvěcená vdova tedy již jednou prožila svou zásadní odpověď na Boží volání, které nacházela ve vztahu ke svému muži. Pokud poznává, že ji po smrti manžela Bůh volá k zasvěcenému životu, má už zkušenost s tím, co to znamená důvěřovat v Boží cestu a Boží plán s jejím životem.

Zasvěcená vdova tedy nevnímá své bývalé manželství jako něco, co by stálo v protikladu k jejímu zasvěcení, jako by zasvěcením musela svůj předchozí vztah k manželovi popřít. Předchozí manželství naopak vnímá jako autentické povolání, které od Boha dostala.⁴⁴ Už v manželství prožila, co znamená odevzdat se Bohu ve vztahu se svým mužem a společně s ním. Zakouší, že snoubenecká láska, kterou věnovala svému manželovi, má být zcela upřena na Krista. Na manželovu výlučnou lásku se předtím snažila odpovídat výlučnou láskou svou a toto své rozhodnutí stvrdili sňatkem. Nyní poznává, že její láska s Kristem je snoubenecká a podobně ji touží stvrdit svým slibem čistoty. Zároveň je samozřejmé, že zasvěcená vdova jako jedno ze svých hlavních povolání k modlitbě bude vnímat přimluvu za svého manžela, děti a vnoučata a že skrze toto zasvěcení se také prohloubí vztah k její rodině. Vidíme tedy, že předchozí manželství zasvěcené vdovy nebylo jen etapou jejího života, bylo Božím darem. Povolání k zasvěcenému životu je pak novým darem a novou cestou, na kterou ji Bůh zve a na kterou ona odpovídá.⁴⁵

1.3.2 Život ve světě

Zasvěcené vdovství a zasvěcené panenství – jedny z nejstarší forem zasvěceného života – žijí svůj život uprostřed světa. Panny ani vdovy zpravidla nežijí v komunitách, většinou se věnují svému předchozímu povolání. Vnější podmínky jejich života se příliš nemění a uprostřed společnosti, svých příbuzných, kolegů a přátel, žijí své zasvěcení Kristu. V naší zemi dnes nepoužívají svůj specifický hábit, pouze podle svého uvážení si zahalují vlasy jednoduchým závojem, většinou pouze na liturgii. Tento jejich život

⁴² Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 24.

⁴³ KKC 1639.

⁴⁴ VC 30.

⁴⁵ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 183. Srov. též RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III. 21.

v nitru samotného světa se stává kvasem pro jeho posvěcení a stávají se opravdovým znamením Krista mezi lidmi.⁴⁶

Zasvěcený život vdov se připodobňuje skrytému životu Ježíše v Nazaretě před jeho veřejným vystoupením při Janově křtu.⁴⁷ Jako on svým božstvím skrytě a nepoznaně posvěcoval své okolí všedního vesnického života, tak i vdova svým zasvěcením se Kristu posvěcuje všední momenty svého života a vztahy, které se v něm odehrávají.⁴⁸ Ve svém životě a zvláště v situaci vdovství se připodobňují Panně Marii a ona se také stává jejich vzorem. Tato skutečnost se odráží i v zásvětné modlitbě při obřadu zasvěcení:

*„Tys chtěl, aby Maria, Matka tvého Syna a manželka svatého Josefa, ve svém životě zakusila vdovství. Tys chtěl, aby tvá církev procházela zápasy tohoto života a zkouškami času, dokud se její vzkříšený Ženich nevrátí a neuvede ji do tvé slávy“.*⁴⁹

Více než kdo jiný ze zasvěcených osob poznala vdova starosti i radosti života ve světě, v rodině, manželskou lásku i manželské starosti, výchovu dětí se vším, co s ní souvisí. Před Boha o to víc může přistupovat jako jedna z těch, za něž se modlí. Sedí s nimi za jedním stolem.⁵⁰

1.3.3 Život ve službě místní církvi

Zasvěcené panny a vdovy neskládají své sliby do rukou představené, ale diecézního biskupa.

*„S pomocí Boží prohlašuji před tebou, Otče biskupe, a před svatým lidem Božím, že chci zachovávat dokonalou čistotu, následovat Krista.“*⁵¹

I to symbolicky naznačuje, že jejich zasvěcený život by měl mít rozměr služby místní církvi. To však nutně neznamená, že by zasvěcená vdova měla výlučně pracovat v církevním prostředí, naopak je vhodné, pokud se pohybuje i v necírkevních strukturách a do nich vnáší ve svém zasvěcení vztah ke Kristu. Její modlitba a snad i jiné aktivity, pokud je k nim povolána, by však měly mít vztah k diecézi, v níž žije.

1.3.4 Společné prvky duchovního prožívání zasvěceného vdovství

Zde bych chtěla na základě biblických úryvků z Nového zákona načrtnout společné a typické prvky prožívání zasvěceného vdovství, které by měly být přítomné v každém

⁴⁶ LG 31; VC 25.

⁴⁷ Srov. LK 1,41-52.

⁴⁸ Srov. AOPC III. s. 476.

⁴⁹ Srov. *Liturgické texty, obsahující obřad zasvěcených vdov, mešní formulář a texty k bohoslužbě slova*, s. 17 (dále jen *Obřad zasvěcení vdov*).

⁵⁰ Sv. Terezie z Lisieux podobně interpretuje svou velkou vnitřní temnotu spojenou s pochybnostmi o věčném životě jako zasednutí za jeden stůl s ateisty, kdy chce být jedna z nich, aby se jejich jménem držela své důvěry v Ježíše: *„Ať všichni, kdo nejsou osvíceni jasným plamenem víry, uvidí nakonec její zář! Ježíši, je-li třeba, aby stůl, jimi poskvřený, byl očištěn duší, která tě miluje, chci mile ráda jít u něho sama chléb zkoušky, dokud se ti nezalíbí uvést mě do svého světlého království. O jedinou milost tě prosím: abych tě nikdy neurazila“.* TEREZIE Z LISIEUX, *Autobiografické spisy*, s. 205.

⁵¹ Srov. *Obřad zasvěcení vdov*, s. 8.

autentickém povolání k tomuto způsobu života. Vdovy by měly své zasvěcení prožívat zvláště jako stav hluboké víry, stav činné lásky a nezlomné naděje.⁵²

Zasvěcená vdova prožívá své zasvěcení především jako stav hluboké víry a bezmezní důvěry a odevzdanosti do Boží vůle. Příkladem se pro ni stává vdova z evangelia, která do pokladnice vhodila dvě drobné mince a sám Pán ji dává učedníkům za příklad:⁵³ „*Amen, pravím vám, tato chudá vdova dala víc než všichni ostatní, kteří dávali do pokladnice. Všichni totiž dali ze svého nadbytku, ona však ze svého nedostatku: dala, co měla, všechno, z čeho měla být živa.*“⁵⁴

Zasvěcená vdova by se tedy po příkladu vdovy z evangelia měla stávat znamením velkodušné důvěry, lásky a závislosti na Bohu. Může být tak vzorem hluboké důvěry pro společenství církve, ve které žije. Zasvěcená vdova dále prožívá své zasvěcení jako stav činné lásky, která neustále hledá způsob, jakým by se mohla projevit.⁵⁵ Sv. Pavel v Prvním listě Timoteovi ukazuje, která žena může být přijata mezi vdovy: „*...je chvalně známa dobrými skutky: vychovala svoje děti, byla pohostinná, umývala křesťanům nohy, pomáhala souženým a vůbec všestranně se věnovala dobrým skutkům*“⁵⁶

Vidíme zde, že život zasvěcených vdov se má projevovat všestrannými skutky milosrdenství. Apoštol Pavel píše také o vdově, jako o té, která se ve dne v noci věnuje vytrvalým prosbám a modlitbám.⁵⁷ Zde se pro srovnání přímo nabízí podobenství z evangelia podle Lukáše o neodbytné vdově, na jejímž příkladu chce Pán ukázat, jak je třeba stále se modlit a neochabovat.⁵⁸ Dalším možným biblickým příkladem je vdova Anna, která nevycházela z chrámu a ve svém pokročilém věku sloužila Bohu postem a modlitbou.⁵⁹ Tak se činná láska vdov projevuje především modlitbou, tedy setráváním v láskyplném rozhovoru s Bohem, přímluvami a v posledku i askezí. Činná láska vyvěrá z niterného vztahu k Bohu, jak to vyjádřila Terezie z Lisieux: „*Duše zapálená láskou nemůže zůstat nečinná.*“⁶⁰ Má také nesmírný význam pro celou církev. Jan od Kříže píše, že „*...nejmenší hnutí z čisté lásky je pro církev prospěšnější než všechna ostatní díla dohromady*“⁶¹

Zasvěcené vdovství prožívané jako stav nezlomné naděje je pak dovršením předchozích postojů víry a lásky.⁶² Apoštol Pavel v Prvním listu Timoteovi píše: „*Vdova skládá svou naději v Pána*“.⁶³ Zasvěcené vdovy se tedy snaží vnímat svůj stav jako

⁵² Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 24.

⁵³ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 25.

⁵⁴ Mk 12, 43-44.

⁵⁵ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 26.

⁵⁶ 1Tm 5,10.

⁵⁷ Srov. 1Tm 5,5. Srov. též RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 26.

⁵⁸ Srov. Lk 18, 1-8.

⁵⁹ Srov. Lk 2, 37.

⁶⁰ TEREZIE Z LISIEUX, *Autobiografické spisy*, s. 248.

⁶¹ JAN OD KŘÍŽE. *Duchovní píseň*, s. 191.

⁶² Srov. 1Tm 5,5. Srov. též RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 27.

⁶³ 1Tm 5,5.

podíl na Kristově utrpení na kříži, sdílejí s ním jeho utrpení a spolu s církví očekávají svého Ženicha, který jim slíbil, že přijde ve své slávě a volají: „Přijď, přijď“⁶⁴

1.4 Modlitba jako základní projev a služba zasvěceného vdovství

I když mohou být zasvěcené vdovy díky svým životním zkušenostem často velkým přínosem pro ty, mezi kterými žijí, z podstaty jejich zasvěceného stavu jsou především povolány prožívat svůj výlučný vztah s Bohem.⁶⁵ Proto je toto povolání velmi úzce spojeno s charizmatem vnitřní a přímlyvné modlitby, jež žijí uprostřed světa, každá po svém způsobu a podle svých vlastních podmínek. Charizma vnitřní modlitby je zvláštním darem Ducha, kterým tato vdova slouží celému společenství církve.⁶⁶

Modlitba je - jak jsem již zmínila výše - především projevem činné lásky a zasvěcené vdovy jsou k ní obzvláště volané. Modlitba je pro ně, tak jako pro každého křesťana, především prostorem, ve kterém se odehrává láskyplný rozhovor a rozvíjí se niterný vztah s celou Nejsvětější Trojicí. Modlitba je také prostředkem k poznání a milování Boha a zároveň odpovědí na jeho lásku, následováním Krista, který se modlí a rozmlouvá o samotě s Otcem. Z modlitby pak vyrůstá všechna aktivita.⁶⁷ Zasvěcená vdova modlitbu chápe i jako svou nejvlastnější službu a dar pro místní církev. Právě výchozí nepříznivá „vdovská situace“ ji disponuje k modlitbě spolu s Kristem, který vstupuje do svých pašijí, jak je obzvláště silně vyjádřeno v Ježíšově velekněžské modlitbě za učedníky:

„Po těch slovech Ježíš pozvedl oči k nebi a řekl: Otče, přišla má hodina. Oslav svého Syna, aby Syn oslavil tebe, stejně jako jsi učinil, když jsi mu dal moc nad všemi lidmi, aby vše, co jsi mu svěřil, dal jim: život věčný. A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.. (...) Sám sebe za ně posvěcuj, aby i oni byli vpravdě posvěceni. Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne uvěří; aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že ty jsi mě poslal.“⁶⁸

Zasvěcené vdovy se tedy spolu s Kristem modlí za církev a modlitbou ji posvěcují a spolupracují na díle spásy. Možnost takto sloužit místní církvi přijímají jako dar od samotného Otce, sestupují s Kristem do Getseman a spolu s ním povzbuzují druhé k bdělosti.⁶⁹ Putují s Ním na Golgotu a v jejich přímlyvách jsou jim zvláště blízká poslední slova Ježíše na kříži. Vyprošují lidu Boží milosrdenství: „*Otče odpusť jim, vždyť nevědí co činí,*“⁷⁰ zpřítomňují mateřství Panny Marie: „*Hle tvá Matka,*“⁷¹ ožívují

⁶⁴ Srov. Zj 22,12. Srov. též 1Tm 5,5. Srov. též RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 26.

⁶⁵ PC 6.

⁶⁶ DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo spiritualita, s. 911.

⁶⁷ Srov. Mt 14,23. Srov. též DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo modlitba, s. 525.

⁶⁸ J 17, 1-3.19-21. Srov. též BIANCHI, E. *Klíčové pojmy křesťanské spirituality*, s. 91-95.

⁶⁹ Lk 22,46.

⁷⁰ Lk 23, 34.

⁷¹ J 19,27.

naději na spásu: „*Amen, pravím Ti, dnes budeš se mnou v ráji,*“⁷² posilují k vytrvalosti a k důvěře v utrpení: „*Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil,*“⁷³ ukazují na touhu Božího srdce po spáse člověka: „*Žízním*“⁷⁴, na Boží moc a moudrost v díle spásy, která překonává hranice smrti: „*Dokonáno jest.*“⁷⁵ Spolu s posledním Kristovým slovem „*Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha*“⁷⁶ odevzdávají do Otcových rukou všechny ty, za které se modlí. Zasvěcená vdova předstupuje spolu se Synem před Boha Otce a modlí se tak za všechny, kteří před něj sami nepřijdou, modlí se jménem celého lidstva. Tato zástupná modlitba má v jejím životě zvláštní místo.⁷⁷

Na příkladu zasvěcené vdovy Marie Ventové dostává služba modlitby ještě další rozměr: v pastorační, kdy pomocí kurzů a škol modlitby pomáhá účastníkům nalézt hluboký a niterný vztah k Bohu, v němž pak mohou nacházet vše potřebné pro svůj život, mohou nalézt své povolání a poslání v církvi, v dnešním světě, a také objevit svou spiritualitu. Tato služba je tedy zvláště cenná.

⁷² Lk 23, 43.

⁷³ Mt 27, 46.

⁷⁴ J 19, 28.

⁷⁵ J 19, 30.

⁷⁶ Lk 23, 46.

⁷⁷ „*Také za to se mnich modlí. Ukryvá svou modlitbu v modlitbě Ježíšově a modlí se za všechny lidi, žijící i zemřelé, věřící i nevěřící, blízké i vzdálené. Vůbec ne za to, aby se ze zlých lidí stali lidé dobří..., ale aby všichni dospěli ke štěstí a pravdě. Taková je přímělná neboli zástupná modlitba mnicha.*“ Opatství Nový Dvůr. *Mnišský život v Novém Dvoře* [online].

2 Cesta k zasvěcenému vdovství

2.1 Dějiny zasvěceného vdovství

V této části práce stručně nastíním historický vývoj, který vedl k formování stavu zasvěceného vdovství v období raného křesťanství, jeho zánik ve vrcholném středověku a znovuobnovování v současné době.

2.1.1 Postavení vdov ve starozákonním Izraeli

Ze židovské společnosti v dlouhém období jejího formování a vývoje ve starověku máme nejvíce informací přímo ve Starém zákoně. A v něm také nalzáme poměrně dosti pasáží týkajících se vdov.⁷⁸

První zmínka ve Starém zákoně, která se týká vdov, se nachází v první knize Mojžíšově. „*Tehdy řekl Juda své snaše Támaře: „Usad' se v domě svého otce jako vdova, dokud nedospěje můj syn Šela.“ Říkal si však: „Jen aby také on nezemřel jako jeho bratři!“ Támar tedy odešla a usadila se v otcovském domě.*“⁷⁹ Vidíme tedy, že ještě v době před Mojžíšem se vdovám věnovala zvláštní péče, která byla uzákoněna později jako levitární zákon.⁸⁰ Pokud žena ovdověla a zůstala bez dětí, očekávalo se, že si ji vezme bratr zemřelého muže, a děti z tohoto manželství pak byly považovány za děti zemřelého manžela. V Deuteronomiu se tento zákon rozšířil a vztahoval se na dva bratry žijící pohromadě a o možnost sňatek odmítnout.⁸¹ Postupně se zákon rozšiřoval ještě dále, jak je vidět na příběhu Boaze, který si bere Rút.⁸² Na vdovy, které by mohly mít ještě děti, bylo pohlíženo stejně jako na neplodné.⁸³ Neplodnost ženy mohla vést k rozvodu, byla důvodem hanby a také lítosti. Plodnost naopak byla projevem Božího požehnání.⁸⁴

Vdovy tak často byly ve společnosti přehlíženy. Setkáváme se i s vyloženě negativním vyjádřením o vdovách. „*S vdovou nebo zapuzenou nebo zneuctěnou či s nevěstkou, se žádnou takovou se neožení*“.⁸⁵ Vdovy Písmo přirovnává ke zničenému městu Jeruzalému a Babylónu.⁸⁶ Ženy králů, které ovdověly, zůstávaly ve svém stavu a stávaly se majetkem nového krále. Zájem o královskou vdovu byl považován za nárok na království.⁸⁷

⁷⁸ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, s. 1081.

⁷⁹ Gn 38,11.

⁸⁰ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, s. 1081.

⁸¹ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo manželství, IV. Levitární zákon s. 582. Srov. též Dt 25, 5-10.

⁸² Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova a heslo manželství, IV. Levitární zákon, s. 582.

⁸³ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, s. 1081. Srov. též Rt 4,13.

⁸⁴ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo neplodnost, s. 661. Srov. též Iz 4,1.

⁸⁵ Lv 24, 14.

⁸⁶ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, s. 1081. Srov. též Pl 1,1; Iz 47,8.

⁸⁷ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova s. 1081. Srov. též 1 Kr 2, 13nn.

Nepříznivá situace vdov ve společnosti se však stává prostorem pro zjevení Božího milosrdenství a lásky: „*Neboj se, už se nemusíš stydět, nebuď zahanbená, už se nemusíš rdít studem. Zapomeneš na hanbu, kdy jsi byla neprovdána, nevzpomeneš na potupu svého vdovství.*”⁸⁸ Vdovy nalézají zastání u samotného Hospodina. „*Otec sirotků, obhájce vdov je Bůh v obydlí svém svatém*“⁸⁹ a jinde „*Hospodin ochraňuje ty, kdo jsou bez domova, ujímá se sirotka i vdovy, svévolným však mate cestu.*“⁹⁰ Zbožný byl ten, kdo jednal s vdovami laskavě a ujímal se jich. A tvrdý trest naopak stíhal toho, kdo je utlačoval.⁹¹

Starý zákon nám předkládá příběhy vdov, které, ačkoliv jejich životní úděl byl těžký a společenské postavení nepříznivé, byly ženami hrdinských činů, velké důvěry v Hospodina. Příběhy těchto vdov již přesahují rozsah i zaměření mé práce.⁹² Zdá se být patrné, že se svou situací vdovství se ženy vyrovnávaly různě. Některé se znovu provdaly, jako například Tamar a Rút. Naomi pak zůstala neprovdaná. A Júdit žila zbožným životem, který bychom mohli považovat za podobný zasvěcenému.⁹³

2.1.2 Vdovy v období raného křesťanství, první utváření stavu zasvěcených vdov

Péče o vdovy, se kterou se setkáváme ve Starém zákonu, přechází z judaismu jako jeho dědictví přirozeně do křesťanství. V Jakubově listu se píše, že pomoc vdovám je pravá zbožnost bez vady. Vdovu bylo potřeba chránit před bezohledností lidí.⁹⁴

Z evangelistů se vdovám a vůbec sociálně slabým nejvíce věnuje Lukáš.⁹⁵ V jednom z příběhů se Ježíš setkává s naimskou vdovou, které zemřel jediný syn, a prokazuje ji milosrdenství tím, že mu vrací život.⁹⁶ Jinde zase Ježíš varuje před farizeji, kteří „*vyjídají*“ domy vdov a zneužívají tak své moci učitelů zákona.⁹⁷ Ježíš připomíná v synagoze starozákonní vdovu ze Sarepty, kterou navštívil prorok, a ukazuje na ní, že přijetí vlastní ubohosti ji otvírá pro přijetí Boží milosti.⁹⁸ V podobenství o neodbytné vdově a nespravedlivém soudci Ježíš ukazuje, jak velká je potřeba žen, které se ve dne v noci budou modlit.⁹⁹ Dále upozorňuje na skutek vdovy, která dává do chrámové pokladnice vše, z čeho měla být živa.¹⁰⁰ Zvláště tyto dvě výše zmíněné ženy se staly vzorem zasvěcených vdov, kdy v odevzdanosti Bohu a v modlitbě prožívají svůj

⁸⁸ Iz 54,4.

⁸⁹ Ž 68,6.

⁹⁰ Ž 146,9.

⁹¹ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, s. 1081. Srov. též Ž 94,6; Mal 3,5.

⁹² Ve své bakalářské práci příběhy těchto vdov popisuje podrobně Řezníčková - srov. ŘEZNÍČKOVÁ, M. *Vdovství jako výzva k hledání smyslu života na obrazu života některých vdov v církvi*, s. 10-25 (Dále jen *Vdovství jako výzva*).

⁹³ Srov. Júd 8, 4-6.

⁹⁴ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, II., s. 1081. Srov. též Jk 1, 27.

⁹⁵ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo Lukášovo evangelium, s. 564.

⁹⁶ Srov. Lk 7,12-15.

⁹⁷ Srov. ŘEZNÍČKOVÁ, M. *Vdovství jako výzva*, s. 24. Srov. též Mk 12,40.

⁹⁸ Srov. ŘEZNÍČKOVÁ, M. *Vdovství jako výzva*, s. 25, Srov. též Lk 4, 25-26.

⁹⁹ Srov. Lk 18, 1-8.

¹⁰⁰ Srov. Lk 21, 3-4.

duchovní život.¹⁰¹ Zvláštní Boží přízeň projevovanou vdovám můžeme vidět v Ježíšově svěřeni Panny Marie učedníku Janovi jako výraz péče o matku - vdovu, jejíž syn umírá. Mariin život prožívaný v rodině a nakonec i její vdovství může být pro vdovy vzorem inspirace a příkladem k následování.¹⁰² Každodenní rozdávání almužen chudým vdovám je také svědectvím o dobročinnosti prvních křesťanů v Jeruzalémské obci.¹⁰³

Ve Skutcích apoštolů čteme, jak na základě stížnosti na nedostatečnou péči o vdovy vzniká služba diakonů, kteří měli dohlížet na spravedlivé přerozdělování darů.¹⁰⁴

Za historicky první uskutečnění zasvěceného života v tomto období můžeme považovat malou domácí skupinku čtyř sester kolem jáhna Filipa. Tyto ženy žily v panenství a celibát v této době byl mimo jakoukoliv organizovanou strukturu. Takový způsob života se nazývá domácí asketismus, protože, jak vidíme, je prožíván v otcovském domě.¹⁰⁵

Zde je potřeba uvést jeden z nejdůležitějších úryvků pro vyvíjející se stav zasvěceného vdovství. V listu Timoteovi Pavel píše:

*„Pečuj o vdovy, které jsou skutečně opuštěné. Má-li však některá vdova děti nebo vnuky, ti ať se učí mít péči především o své příbuzné a odplácet svým rodičům. To je totiž milé Bohu. Vdova, která je opravdu osamělá, doufá v Boha a oddává se vytrvale prosbám a modlitbám ve dne i v noci. Ta, která myslí jen na zábavu, je mrtvá, i když žije. To jim zdůrazňuj; ať se jim nedá nic vytknout. Kdo se nestará o své blízké a zvláště o členy rodiny, zapřel víru a je horší než nevěřící. Mezi zapsané vdovy smí být přijata žena ne mladší než šedesát let, jen jednou vdaná, známá dobrými skutky: jestliže vychovala děti, prokazovala věřícím pohostinnost a umývala jim nohy, pomáhala nešťastným a osvědčila se v každém dobrém díle. Mladší ženy nezapisuj mezi vdovy. Neboť jakmile je smyslnost odvrátí od Krista, chtějí se opět vdávat; tak propadají odsouzení, protože porušily slíbenou věrnost. Zároveň si navykají zahálet a chodit po návštěvách. A nejen zahálet, nýbrž i klevetit, plést se do cizích věcí a mluvit, co se nepatří. Chci tedy, aby se mladší vdovy vdávaly, měly děti, vedly domácnost a nedávaly protivníku příležitost k pomluvám. Některé totiž se již daly na satanovu cestu. Má-li některá věřící žena vdovy v příbuzenstvu, ať jim pomáhá, aby nebyla zatěžována církev, která má pomáhat osamělým vdovám“.*¹⁰⁷

Pavel tedy provádí jistou kategorizaci vdov. První skupinu tvoří ženy, o něž se mohou a mají postarat příbuzní; do druhé skupiny patří osamělé ženy, o něž se postará církevní obec, pod podmínkou jejich zbožnosti a bezúhonnosti. Z nich ty mladší, pokud se necítí k výhradní službě Bohu volány a disponovány, mohou znovu uzavřít manželství, i když sám Pavel doporučoval spíše stav zůstat mimo manželství. Třetí kategorii, z hlediska našeho tématu nejdůležitější, tvoří ty vdovy, které mají osobní

¹⁰¹ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy o obnovu stavu vdov v římskokatolické církvi*, s. 9. (Dále jen *Některé současné snahy*). Srov. též Lk 21, 3-4.

¹⁰² Srov. ŘEZNIČKOVÁ, M. *Vdovství jako výzva*, s. 35-36. Srov. též J 19.

¹⁰³ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, s. 1080.

¹⁰⁴ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo vdova, s. 1080. Srov. též Sk 6, 1-4.

¹⁰⁵ Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo zasvěcený život, s. 1154, srov. též Sk 21, 8-9.

¹⁰⁷ 1Tm 5,3-16.

zájem a také předpoklady se plně a aktivně věnovat službě Bohu a bližním.¹⁰⁸ Pro tyto tzv. *zapsané* vdovy Pavel stanovuje ještě další podmínky: věkovou hranici, pouze jedenkrát uzavřené manželství a jejich aktivní činnost ve sborech, které Pavlův zástupce Timoteus v Efezu vedl.¹⁰⁹ Uvedené Pavlovy pokyny však zajisté bylo možno zobecnit pro celou formující se církev. Je pravděpodobné, že úloha těchto křesťanských vdov byla obdobná jako židovských chrámových vdov z doby Ježíšovy. Příkladem může být prorokyně Anna, mj. též svědkyně první návštěvy rodičů s novorozeným Ježíšem v jeruzalémském chrámu, která zde působila až do věku osmdesáti čtyř let.¹¹⁰ Z těchto *zapsaných*, nebo též *pravých* vdov se pak postupně zformoval stav *zasvěcené vdovy*.¹¹¹

Je patrné, že vdovství již není vymezováno pouze svojí negativní stránkou, tedy ztrátou životního partnera, osamělostí a nouzí, ale i pozitivně, tedy aktivním přijetím nové inspirace a nového životního stavu.¹¹² Mohli bychom říci, že apoštol Pavel spatřoval ideál vdovského života v modlitbě, čistotě, službě potřebným. Vdovství chápal jak Boží dar a jako výzvu ke spolupráci na Božím díle.¹¹³

Stojí za zmínku, že v době apoštolské byly manželství i celibát chápány charismaticky, jako dvě možné situace života, které obě mají vlastní hodnotu. Prvotní formou křesťanského celibátu bylo *duchovní manželství*, kdy manželé žili jako bratr a sestra. Ještě neexistovaly struktury pro společný život panen. Tuto zvyklost však apoštol Pavel kritizuje a potvrzuje nutnost oddělení těchto životních struktur.¹¹⁴

Setkáme se tu s počátky zřízení, které se začalo rozvíjet ve 2. stol. a mělo význačnou úlohu v církvi v několika následujících stoletích. Byl to jakýsi vdovský řád, jehož povinností bylo sloužit církvi, dozírat na ženy sboru a zvláště pečovat o jiné vdovy a sirotky.¹¹⁵

Tak, jak se vyvíjela organizační struktura prvotní církve, zformovala se i oficiálně uznaná skupina křesťanů, odlišená na základě ustanovujícího liturgického obřadu a mající podíl na vlastním povolání a poslání. Církevní autoři této doby dosvědčují průběh utváření samostatného stavu (*ordo*) vdov. Stav vdov nepatřil ani do stavu duchovního ani do stavu laického.¹¹⁶ O životě zasvěcených vdov v Římě vypovídá Hippolyt, v Africe Tertulián a na Východě neznámý autor *Katolické nauky dvanácti apoštolů a svatých učedníků našeho Spasitele*.¹¹⁷

V Hyppolitově církevní obci byl přítomen stav vdov, což se dokládá v *Traditio apostolica* z r. 215. Zabývá se zde mj. též praxí uvádění do stavu vdov. Po určité zkušební době bývala vdova ustanovena, a to pouze slovně, bez speciálního obřadu.

¹⁰⁸ Později byl tento věk snížen na 40 roků. Srov. ŘEZNÍČKOVÁ, M. *Vdovství jako výzva*, s. 27.

¹⁰⁹ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 10. Srov. též 1 Tm 5,3-16.

¹¹⁰ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 8. Srov. též Lk 2,36-38.

¹¹¹ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 10.

¹¹² Srov. ŘEZNÍČKOVÁ, M. *Vdovství jako výzva*, s. 29.

¹¹³ Srov. NEKLOVÁ, A. *Vdova jako tajemství církve*, s. 18.

¹¹⁴ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo celibát a panství, II., s. 85. Srov. též 1 Kor 7.

¹¹⁵ Srov. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, heslo vdova, s. 1173.

¹¹⁶ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 29.

¹¹⁷ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, II.7.

Postupně se obřad zasvěcení vdov vyvíjel. Jeho popis je obsažen v římských i galských sakramentářích.¹¹⁸

V této době se svobodní muži nazývali asketi a neprovdané ženy panny. Ignác z Antiochie tyto panny nazýval „*panny zvané vdovy*.“ Polykarp přirovnával vdovy k „Božímu oltáři“. Můžeme vidět, že vdovy byly v této době ve veliké úctě.¹¹⁹

Poměrně významné je pojednání milánského biskupa a prvního učitele církve sv. Ambrože *De viduis* (O vdovách) z r. 377. Spis o vdovách navazuje na předchozí spis *De Virginibus* (O pannách), má 15 kapitol a 90 článků.¹²⁰ Autor se zde obrací přímo k vdovám, text má převážně formu rad a výzev. Na začátku se zabývá odkazem na list sv. apoštola Pavla Timoteovi, podrobně rozvádí a komentuje jeho část týkající se vdov. Srovnává stav panenský a vdovský. V dalších kapitolách se pak vrací k příkladům příběhů biblických vdov: vdovu ze Sarepty představuje jako církev, Annu považuje za vzor čistoty jako nejvyšší ctnosti, chudá vdova darující své dva poslední haléře jako příklad konání dobra, u Naomi relativizuje smutek života vůči štěstí pro Boží zaslíbení, Judit je příkladem moudrosti, odvahy a skromnosti, Debora symbolizuje zápasy a vítězství církve se svými duchovními zbraněmi. V dalším se pak Ambrož zabývá otázkami osamělosti vdovského stavu, smyslem panenského způsobu života, problematikou uzavírání druhého manželství a dětí z druhého manželství.¹²¹ Ambrož hodnotil volbu panenství jako požadavek církve a jako absolutní čistotu jej řadí vedle čistoty vdov.¹²²

Dopis sv. Jana Zlatoústého (mezi r. 378 a 382), adresovaný mladé vdově, chválí zvláště ty vdovy, které zůstávají věrné svému stavu.¹²³ Panenství a manželství nesrovnává, ale naopak říká, že obě formy života vedou k dokonalosti. Znevážení manželství vede ke znevážení celibátu.¹²⁴

Podobně dopis sv. Jeronýma, napsaný v r. 394, povzbuzuje mladou vdovu, kterou otec nabádá k dalšímu sňatku, aby zůstala věrná Kristu. Ukazuje na duchovní dobra, která může získat modlitbou, postem a také dobrými skutky.¹²⁵ Jeroným staví proti sobě stav manželský, který hodnotí jako světský, a stav panenství, který považuje za nebeský.¹²⁶

Další rozsáhlé dílo *O dobru vdovství*, které napsal po roce 413 sv. Augustin, je odpovědí na dotaz mladé vdovy Juliány. Augustin zde mluví o vdovách jako o neprovdaných. Srovnává dobro manželství a dobro vdovství. Klade důraz na to, že

¹¹⁸ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 12-13.

¹¹⁹ Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo celibát a panenství, s. 85. Srov. též RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, II.6.

¹²⁰ Srov. NEKLOVÁ, A. *Vdova jako tajemství církve*, s. 18.

¹²¹ Srov. *Pojednání sv. Ambrože, biskupa milánského, o vdovách (De viduis) I-XIV*.

¹²² Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo celibát a panenství, s. 88.

¹²³ Srov. NEKLOVÁ, A. *Vdova jako tajemství církve*, s. 24.

¹²⁴ Srov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. *Slovník spirituality*, heslo celibát a panenství, s. 88.

¹²⁵ Srov. NEKLOVÁ, A. *Vdova jako tajemství církve*, s. 25.

¹²⁶ Srov. DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*, heslo celibát a panenství, s. 88.

dobro panenství nezavrhne dobro manželství a dobro vdovství nezavrhne druhé manželství. Druhý sňatek podle něj není odsuzován, ale méně ctěn.¹²⁷

Prvotní účel sociální péče o vdovy postupně začínal ustupovat do pozadí. Naproti tomu se prioritou stává povolání k modlitbě, půstu a k službě potřebným. Jedním z poslání vdov byla v této době katecheze a příprava žen na křest.¹²⁸ Některá jejich činnost se blížila činnosti kněží, ale protože nepřijímaly svěcení, nepatřily do duchovního stavu.¹²⁹ Postupně se ustálila praxe, podle níž vdovy skládaly během liturgického obřadu do rukou místního biskupa slib čistoty a byly zasvěceny Bohu. Žily ve svých domech společně s rodinou, jednalo se tedy o klasickou laickou formu zasvěceného života.¹³⁰

Zatímco zpočátku žily zasvěcené vdovy podobně jako panny ve svých rodinách a domech, postupně byly vybízeny představenými ke společnému způsobu života. Doporučení najdeme např. v dopise sv. Jeronýma, kde se zmiňuje o vdově Marcele, která takto na radu sv. Atanáše založila první klášter v Římě.¹³¹ To mělo zajistit jednak lepší organizovanost při stále narůstajícím objemu služeb a svěřených úkolů, ale zřejmě také kontrolu dodržování správného způsobu života.¹³²

2.1.3 Postavení vdov ve středověku

Od pozdního starověku se začal v církvi vyskytovat mimo stavů duchovního a laického ještě stav řeholní. Toto dělení na tři stavy pochází od sv. Augustina. První dva měly vyšší společenské postavení než stav laický.¹³³

Tak jak vznikaly řeholní řády, zmenšoval se počet vdov žijících laickou formou zasvěceného života. Přesvědčení, že žena může žít své zasvěcení Bohu jedině tehdy, je-li podřízena řeholi a klausuře, se postupně rozšiřovalo¹³⁴ a Druhý lateránský koncil (1123-1139) jej potvrdil v kánonu 26: „*Bohu zasvěcené ženy nesmějí žít v soukromých domech. Odmítáme pohoršlivý a ošklivost vzbuzující způsob života mnohých žen, které se neřídí pravidly sv. Benedikta ani sv. Basila nebo sv. Augustina, a přesto chtějí být veřejným míněním uznávány za Bohu zasvěcené*“.¹³⁵

Stále ale existovaly vdovy, které sice žily v naprosté odevzdanosti Bohu, ale zároveň si chtěly ponechat určitou volnost a osobní svobodu. Jejich formu prožívání již církev oficiálně neuznávala. To vedlo postupně ke vzniku různých hnutí a institucí.¹³⁶ Ve 12. stol. to byly Sestry pokání, sdružující panny a vdovy, která žily původním způsobem, tedy ve svých rodinách.¹³⁷ I přes obtíže vznikala další nábožensko-laická

¹²⁷ Srov. NEKLOVÁ, A. *Vdova jako tajemství církve*, s. 21.

¹²⁸ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, II.8.

¹²⁹ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 29.

¹³⁰ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, II.8.

¹³¹ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 13.

¹³² Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, II.8.

¹³³ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 35.

¹³⁴ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 13.

¹³⁵ Srov. SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré - ale ne zastaralé*, s. 17.

¹³⁶ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 14.

¹³⁷ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 42.

hnutí, která vedla život podle evangelijních rad s touhou po svatosti. Protože žila ve světě, nejvíce se věnovala charitativní službě. Některá hnutí postupně začala inklinovat ke stávajícím řeholním řádům a došlo ke vzniku *třetích řádů*.¹³⁸ Na počátku 12. století vzniklo hnutí nazývané *bekyně (beginky)*, jejímiž členkami se staly vdovy a panny, které nevstoupily do řeholí. Bekyně i jiná hnutí však většinou nenacházela pochopení u vyšších církevních představitelů.¹³⁹

V českých zemích se první bekyně a begardi (mužská odnož hnutí) objevují v polovině 13. stol. Jejich domovy podléhaly pravomoci měst, církev je považovala za zbožná nadání, která podléhala doзору příslušného duchovního správce. Bekyně však dávaly přednost řeholníkům před světským duchovenstvem, což vedlo ke kompetenčním sporům s faráři. V Praze měly bekyně devatenáct sborů vesměs v domech Starého Města. Na Moravě se o nich zmiňuje relace olomouckého biskupa Bruna z r. 1273, neobviňuje je z hereze, jen jim vytýká sektářské sklony, když chodí po domech a pobuřují proti kněžím. Proto jim Bruno radí, aby se buď vdaly, nebo vstoupily do kláštera.¹⁴⁰

Od 13. století se stává zasvěcené vdovství v západní církvi velmi vzácné a na konci 15. stol. už liturgické knihy obřad zasvěcení vdov ani nepředpokládají.¹⁴¹

Za zmínku stojí příběhy některých královských vdov, které také reflektují tehdejší poměry. Jako příklad uvádím dvojnásobnou královnu Elišku (Alžbětu) Rejčku. Dcera polského krále Přemysla II. Velkopolského se v r. 1300, ve svých dvanácti letech, provdala za ovdovělého českého krále Václava II., čímž došlo k posílení dynastického svazku mezi českou a polskou korunou. Smrtí Václava II. v r. 1305 se stala poprvé vdovou, o rok později si ji zvolil za manželku Rudolf II. Habsburský, po roce manželství ale znovu ovdověla. Její postavení nebylo lehké, neboť se stala součástí mocenských sporů o český královský trůn, k nimž docházelo po vymření přemyslovské dynastie po meči. V nich stála na straně vedené Janem Jindřichem z Lipé v opozici proti táboru, který nakonec prosadil na trůn Elišku Přemyslovnu a Jana Lucemburského. V r. 1318 se Eliška Rejčka stáhla z politiky a v roce 1323 založila cisterciácký klášter se špitálem na Starém Brně, později i tamní baziliku Nanebevzetí Panny Marie a farní kostel svatého Vavřince. Až do své smrti v r. 1335 se věnovala především charitativní činnosti, sbírání svatých ostatků a financování tvorby zdobených rukopisů.¹⁴²

Druhým příkladem z období pozdního středověku je sv. Františka Římská (1384-1440). Založila sdružení římských žen, kde byla aktivní zejména v době morové epidemie v Římě. Později se stala členkou charitativní a smírné benediktinské kongregace. Dokázala propojit činný apoštolát s kontemplativním životem.¹⁴³

¹³⁸ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 38-39.

¹³⁹ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 42.

¹⁴⁰ Srov. MEDEK, V. *Cesta české a moravské církve staletími*, s. 79-80.

¹⁴¹ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, II.8.

¹⁴² Srov. MERTLÍK, V. *Lucemburkům v patách*, s. 35-40.

¹⁴³ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 188-189.

2.1.4 Postavení vdov v období novověku před Druhým vatikánským koncilem

Tridentský koncil svými reformami přispěl k obnově života církve po otřesech v době reformace.¹⁴⁴ Aktivitu laiků sice příliš nepodpořil a jejich oddělení od kleriků zůstalo stále hluboké, avšak přinesl některé podněty při hledání nových cest vedoucích ke svatosti.¹⁴⁵ To se týkalo i ženských řeholí. Církev ovšem spíše preferovala vnášení nových duchovních pohledů do již existujících řádů a kongregací, než vytváření nových forem náboženských organizací. Přesto se mnohým aktivním ženám podařilo nové řehole nebo řády založit.¹⁴⁶

Jako příklad lze uvést vdovu Markétu d'Youvillovou (1701-1771), kanadskou zakladatelku řehole Šedých (později Milosrdných) sester. Ty převzaly městskou nemocnici, hospic a jiné podniky v Montrealu i jinde, věnovaly se chudým a zvláště domorodým indiánům. Blahoslavena byla v r. 1959, svatořečena v r. 1990.¹⁴⁷

Jiná významná vdova Alžběta Anna Setonová (1774-1821) působila ve Spojených státech v oblasti New Yorku, kde založila řád Milosrdných sester svatého Josefa. Ten se věnoval zakládání dívčích škol, primárně určených pro první generace katolíků narozených v Americe. Řád se rychle rozšířil po celé Severní i Jižní Americe. Alžbětu svatořečil papež Pavel VI. v r. 1975.¹⁴⁸

Další významnou osobností je sv. Jana Františka Frémyotová de Chantal (1572-1641). Pocházela z vysoce postaveného burgundského rodu Frémyot a jako matka šesti dětí ovdověla po tragické smrti svého manžela. Po několika rocích těžkých depresí potkala ženevského biskupa Františka Saleského, který se stal jejím duchovním rádcem.¹⁴⁹ Spolu s ním pak po několika letech založila ve francouzském Annency v r. 1610 Řád Navštívení Panny Marie, tzv. vizitantky. Jeho úkolem bylo spojení kontemplace se službou nemocným a potřebným. Byl otevřen nejen pro mladé, ale i pro starší ženy, tedy i vdovy, které nebyly schopny praktikovat přísnou askezi běžnou v jiných řádech. Forma společenství se postupně měnila, od volnějších pravidel s jednoduchými sliby a bez formální řehole přešla k řádným slibům a klauzuře. Řád se rychle rozšířil ve Francii i dalších evropských zemích. Matka de Chantal zůstala v jeho čele až do své smrti v roce 1641. Svatořečena byla v roce 1767.¹⁵⁰

Pozoruhodný, i když ne vždy jednoznačně hodnocený je příběh Zity Bourbonso-Parmské (1892-1989). Manželka posledního rakouského císaře Karla I. (1916-1918) ovdověla po jeho úmrtí v exilu na ostrově Madeira v r. 1922. Celý svůj další dlouhý život, který musela trávit v exilu, věnovala výchově a péči o svých osm dětí a jejich potomky. Prostřednictvím nejstaršího syna Otty se angažovala ve snaze obnově

¹⁴⁴ Srov. JEDIN, H. *Malé dějiny koncilů*, s. 66-80.

¹⁴⁵ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 45.

¹⁴⁶ Srov. JONES, K. *Velké ženy duchovní tradice*, s. 8-12.

¹⁴⁷ Srov. JONES, K. *Velké ženy duchovní tradice*, s. 29-38.

¹⁴⁸ Srov. JONES, K. *Velké ženy duchovní tradice*, s. 39-46.

¹⁴⁹ „Musím ti totiž sdělit, že ve městě máme společnost panen a vdov, které se odloučily od světa, aby pod ochranou Matky Boží vedly společný život, zasvěcený službě Bohu”. FRANTIŠEK SALESKÝ, *Pojednání o lásce k Bohu*, s. 16.

¹⁵⁰ Srov. WEIS, M. *Svaté královny: fides - caritas - martyrium*, s. 171-173. Srov. též RAVIER, A. *Svatá Jana de Chantal*.

habsburské monarchie, nebo později vytvoření Panevropské unie, založené na křesťanských principech. Od r. 1963 žila ve švýcarském klášteře Zizers, kde se starala o nemocné a umírající. Rakousko směla navštívit poprvé po 63 letech exilu až v r. 1982. Zemřela v Zizers v r. 1989.¹⁵¹ Její manžel císař Karel byl blahorečen Janem Pavlem II. v r. 2004.¹⁵² V r. 2009 byl zahájen proces beatifikace Zity vedený biskupem v Le Mans.¹⁵³

Ve 20. století, zejména po 1. světové válce, se postupně začínají objevovat nové snahy o obnovu stavu zasvěceného vdovství. Jako příklad uvádím skupinu třiceti mladých vdov ve Francii, ze které se utvořilo společenství *Fraternité Notre-Dame de la Résurrection*, pro které byl zaveden obřad žehnání, oficiálně schválen r. 1984.¹⁵⁴ Krátce před Druhým vatikánským koncilem to byl jeden z projevů procesu obnovy společenství věřících, zejména laiků. Přibývaly nové formy zasvěceného života, a to zvláště sekulárních institutů a společností apoštolského života. Tento proces se pak stal i jedním z důležitých bodů programu Druhého vatikánského koncilu.¹⁵⁵

2.1.5 Obnovování stavu zasvěcených vdov po 2. vatikánském koncilu

Druhý vatikánský koncil mimo jiné zdůraznil také úlohu laiků, kterým byla dosud přiznávána většinou jen pasivní role v životě církve.¹⁵⁶ Závěry jsou shrnuty v konstituci *Lumen gentium*, kapitole 4 - *Laici*. Je zde zdůrazněno jejich povolání k plnění úkolů v podmínkách běžného rodinného a společenského života. Všemi svými skutky a modlitbami zasvěcují Bohu svět.¹⁵⁷ Významná je jejich účast na Kristově učitelském úřadu v oblasti křesťanské výchovy. Mohou zastupovat v některých funkcích posvěcené služebníky, pokud je jich nedostatek.¹⁵⁸ Na poli královské služby mají naplňovat svět Kristovým duchem pro dosažení spravedlnosti, lásky a míru.¹⁵⁹ Ke vztahu mezi laiky a církevní hierarchií se mj. uvádí, že laici mají od duchovních pastýřů dostávat důvěru k plnění svěřených úkolů ve službě církve. Má se jim dostávat rad, ale i svobody a povzbuzování k jejich vlastní iniciativě.¹⁶⁰

V kapitole 5 - *Všeobecné povolání ke svatosti v církvi* se uvádí, že příklad vytrvalé lásky dávají nejen křesťanští manželé a rodiče, ale jiným způsobem i osoby ovdovělé a neprovdané, protože „i ony mohou nemálo přispívat ke svatosti a působnosti církve“.¹⁶¹ Dále koncil potvrdil, že dar zasvěceného života patří k podstatě církve.¹⁶²

¹⁵¹ Srov. PERNES, J. *Poslední Habsburkové*, s. 232-278.

¹⁵² Srov. PERNES, J. *Poslední Habsburkové*, s. 279-284.

¹⁵³ Les Amis de l'Impératrice Zita. *Bienvenue sur le site officiel de l'association pour la béatification de l'impératrice Zita !* [online].

¹⁵⁴ Srov. CÍSAŘOVÁ, M. *Některé současné snahy*, s. 18.

¹⁵⁵ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III.18.

¹⁵⁶ Srov. MISZTAL, H. *Svatí a blahoslavení laici*, s. 54-58.

¹⁵⁷ Srov. LG 30-34.

¹⁵⁸ Srov. LG 35.

¹⁵⁹ Srov. LG 36.

¹⁶⁰ Srov. LG 37.

¹⁶¹ LG 41. Srov. též BOUBLÍK, V. *Boží lid*, s. 309-350.

¹⁶² Srov. LG 44. Srov. též KRÁTKÝ, S. *Druhý vatikánský koncil a jeho poslání*, s. 22-25.

V dekretu *Perfectae caritatis* koncil zdůraznil význam evangelních rad a řeholního života a vydal směrnice k jeho obnově¹⁶³. Zároveň ocenil užitečnost různosti řeholních forem, známých z historie, a jejich místo v současné církvi.¹⁶⁴

K tématu obnovení nejstarších forem se vztahuje i již výše zmíněná postsynodální apoštolská ahortace Jana Pavla II. *Vita consecrata*.¹⁶⁵

V současné době se v římskokatolické církvi obnovuje stav zasvěcených vdov, případně i zasvěcených vdovců. Ten však zatím není právně ani liturgicky vymezen obecně, pro celou církev, i když snahy už delší dobu existují, ale pouze partikulárně formou biskupských dekretů v některých diecézích. Jako příklad lze uvést některé italské diecéze, resp. arcidiecéze, např. Palermo od r. 1993, Catanzaro - Squillace od r. 1999, Milano (Ordo Viduarum Ambrosianus) od r. 2002, Massa Marittima - Piombino, diecéze Cassano all'Jonio od r. 2009. V Itálii již také proběhlo několik národních, naddiecézních setkání zasvěcených vdov, jichž se zúčastňují i členky a členové asociace vdov a vdovců, kteří žijí tuto spiritualitu, aniž by přijali nějaké speciální vnější zasvěcení. Rovněž v Polsku byla zasvěcena první vdova, a to v roce 1996 v arcidiecézi szczecińsko-kamieńskiej. V současné době žije v Polsku asi 170 zasvěcených vdov.¹⁶⁶

2.1.6 Obnovování stavu zasvěcených vdov v ČR

V plzeňské diecézi byla 21. února roku 2009 zasvěcena vdova paní Marie Ventová. Její zasvěcení přijal při slavnostním liturgickém obřadu tehdejší biskup František Radkovský. Paní Marie Ventová je zatím jedinou zasvěcenou vdovou v ČR, i když existují kandidátky, které se na své zasvěcení připravují a které ona také na cestě k zasvěcení doprovází. Obnovování stavu zasvěcení je od začátku úzce spojeno s touto ženou, která zaslechla ve svém srdci volání k tomuto způsobu života a rozhodla se Boží volání následovat.¹⁶⁷ Příprava na její zasvěcení se stala nedílnou součástí obnovy stavu zasvěcených vdov v naší zemi a zároveň tak v celé církvi. Nyní je proces kanonického obnovení tohoto starobylého stavu a způsobu života v závěrečné fázi.¹⁶⁸

2.2 Zřízení stavu vdov v plzeňské diecézi

2.2.1 Příprava podkladů k ustanovení stavu vdov

Příprava dokumentů k ustanovení stavu vdov v plzeňské diecézi se počala roku 2001. Tehdejší biskup mons. František Radkovský se dopisem obrátil na všechny diecézní biskupy Čech a Moravy se třemi dotazy ohledně stavu vdov. Tázal se na to, zdali je v jednotlivých diecézích zaznamenán zájem o život v zasvěceném vdovství, zda mají

¹⁶³ Srov. PC 2. Srov. též KRÁTKÝ, S. *Druhý vatikánský koncil a jeho poslání*, s. 30-31.

¹⁶⁴ Srov. PC 1.

¹⁶⁵ Srov. VC 7.

¹⁶⁶ Srov. VINTROVÁ, M. *Fialka, Soukromý informační občasník pro zasvěcené vdovy*.

¹⁶⁷ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dopis Marii Ventové*, č.j. 255 / 09.

¹⁶⁸ Srov. VINTROVÁ, M. *Fialka: Soukromý informační občasník pro zasvěcené vdovy*.

obřad pro zasvěcení vdov, a pokud ne, zda by bylo vhodné jej vypracovat či si jej vyžádat z Říma. V obdržené odpovědi stálo, že o kandidátkách biskupové nevědí, kromě o jedné v Praze. Obřad nemají, doporučují se obrátit s dotazem do Říma. Ke zřízení stavu zasvěcených vdov se však stavějí kladně.¹⁶⁹

Na základě těchto informací zaslal otec biskup František Radkovský dotaz ohledně zasvěcování vdov a příslušného obřadu na Kongregaci pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života a Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti. V dopise pokládá tyto otázky: Zda existují materiály o tomto způsobu zasvěceného života a přípravě k němu, popřípadě zda je možné jej získat či zaslat? Jestli existuje vzorový obřad pro zasvěcení vdov či principy pro jeho vytvoření a kdo je kompetentní pro jeho navržení? Dále kdo je kompetentní pro schválení takového obřadu a zda podléhá Svatému stolci? Poslední otázkou bylo, zda je v některé diecézi schválený obřad zasvěcených vdov a jestli je možné jej zaslat.¹⁷⁰

V zasláné odpovědi Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života uvedly, že dotaz konzultovaly s Kongregací pro východní církve a zjistily, že kompetenci pro takový obřad má každá sui iuris církev, avšak dikasterium nemá žádný podobný text. Dále odkazují na články, které se zmiňují o obřadu schváleném pro společenství Noter-Dame de la Résurrection. Na závěr píší, že obnova oficiálního liturgického obřadu je velmi složitá a doporučují, aby vdova složila soukromý slib čistoty v přítomnosti biskupa a oddala se modlitbě a službě v místní církvi.¹⁷¹

Odpověď Kongregace pro bohoslužbu a svátosti byla rozsáhlejší. Upozorňuje, že v liturgických knihách římského ritu neexistuje liturgický Obřad zasvěcení vdov a že neexistuje ani jasná tradice ohledně této praxe. Zmiňují však, že před několika lety dala kongregace povolení pro prozatímní obřad v arcidiecézi Paříž pro skupinu žen. Kopii tohoto obřadu také pro informaci zasílají. Je zde také uvedeno, že dikasterium po určité době shromažďuje návrhy a informace ohledně této věci, ale zatím bez pokroku. Upozorňuje na to, že v některých případech zájem o obnovu stavu zasvěcených vdov může souviset se špatným chápáním „povznesení laiků“ a v jiných případech se zdá být patrná myšlenka propojení stavu vdov s tradicí žen-jáhének, které v Luteránské církvi žijí způsobem, který částečně odpovídá řeholnímu způsobu života v katolické církvi. S těmito myšlenkami jsou spojené nepřekonatelné potíže. Různost může být i v chápání tohoto stavu jednotlivými vdovami. Některé vdovy chápou obřad jako závazek ke službě v místní církvi, zatímco jiné jako potvrzení věrnosti zemřelému manželovi. Kongregace zde proto zmiňuje, že zasvěcený životní stav a jeho liturgické vyjádření nemůže být uváděno v život v provizorním kontextu. Vyjadřuje zde, že by bylo potřeba provést historickou studii obřadů ze starověkých liturgických knih a také připravit pastoračně teologickou studii situace zasvěceného vdovství, která může být různá

¹⁶⁹ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dopis diecézním biskupům Čech a Moravy*, 26. 2. 2001.

¹⁷⁰ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Question concerning a practice and rite of consecration of widows*. Dopis. Plzeň 4.5.2001. Čj.:773/2001.

¹⁷¹ Srov. CIVCSVA. *Dopis biskupovi Radkovskému*. Vatikán 23. června 2001. Prot.n.SpR 420/77.

s ohledem na jednotlivé případy. Stálý životní stav by měl mít právní strukturu a také proceduru pro dispens od jeho závazků. Jako první krok navrhuje kongregace českým biskupům stanovit pracovní skupinu teologů, která by vedla dialog s vdovami a snažila se definovat jejich touhy a představy, a také to, jak je nejlépe naplnit. V této věci by si kongregace přála být informovaná o každém pokroku. Liturgický obřad, pokud by byl navržen, musel by být kongregaci předložen ke schválení.¹⁷²

Na základě doporučení Kongregace pro bohoslužbu a svátosti byla biskupem Františkem Radkovským ustanovena dne 18. 11. 2002 pracovní skupina pro vypracování podkladů pro zasvěcení a život zasvěcených vdov v plzeňské diecézi. Členy této skupiny byli jmenováni P. ThLic. Vojtěch Kohut OCD – jako vedoucí skupiny, P. ThDr. Damián Němec OP a Mgr. Martina Vintrová OV. Úkolem této skupiny bylo vypracovat stanovy či pravidla pro zkušební období a život zasvěcených vdov s teologickým úvodem, vypracování liturgického obřadu zasvěcení, právních norem, které by diecézní biskup vyhlásil, a tak zavedl možnost zasvěcení vdov a jejich služby v církvi. Počítalo se s tím, že výsledky práce této skupiny budou moci případně sloužit i dalším diecízím.¹⁷³

2.2.2 Teologická duchovní směrnice Dar zasvěceného vdovství

Pracovní skupina začala pracovat na studii, která by vymezila stav vdov po stránce historické, biblické, teologické a spirituální a v roce 2004 dokončila teologicko-duchovní směrnici s názvem Dar zasvěceného vdovství. Tento dokument byl podepsán a vyhlášen diecézním biskupem Františkem Radkovským dekretem v roce 2009.¹⁷⁴

Dokument *Dar zasvěceného vdovství* má čtyři hlavní kapitoly. V úvodu, tedy v první kapitole popisuje dar rozmanitých forem zasvěceného života, zmiňuje pokoncilní obnovu a svůj účel, tedy spolu s dalšími dokumenty rozlišení a znovuzřízení stavu zasvěcených vdov v plzeňské diecézi.¹⁷⁵

V další kapitole s názvem Dějiny zasvěceného vdovství se popisuje užitečnost pohledu do minulosti, poměr starozákonního Izraele k vdovám, úctyhodné postavení vdov v církevní společnosti, první utváření stavu vdov, pozdější vývoj a zánik stavu vdov.¹⁷⁶

Další částí je kapitola Teologie zasvěceného vdovství. Nejprve se zmiňuje o biblických východiskách pojetí zasvěceného vdovství a přechází k systematické reflexi. Systematická reflexe předkládá hodnotu zasvěceného vdovství, vysvětluje ho jako způsob nového zasvěcení, které má kořen ve křtu, popisuje prožívání vdovství jako

¹⁷² Srov. CCDDS. *Dopis biskupovi Radkovskému*. Řím 18. srpna 2001. Prot. N. 866/01/L.

¹⁷³ Srov. BISKUPSTVÍ PLZEŇSKÉ. *Pracovní skupina pro přípravu podkladů pro „ordo viduarum“*. Ustavující dekret. Plzeň 18. 11. 2002. Č.j.:1918/2002.

¹⁷⁴ Srov. RADKOVSKÝ F., *Dekret o zřízení ad experimentum stavu zasvěcených vdov - ordo viduarum*. Plzeň 19. 2. 2009. Č.j.: 250/09. srov. příloha I.

¹⁷⁵ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, I. 1-3.

¹⁷⁶ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, II. 4-8.

zasvěcený stav, vztah k místní církvi a diecéznímu biskupovi a také přirovnává církev k vdově, jejíž situace se stává znamením církve.¹⁷⁷

Kapitola čtvrtá se zabývá spiritualitou zasvěcených vdov, tím, co je pro ni typické a společnými rysy jedinečného prožívání. Charakterizuje vdovství jako stav hluboké víry, činné lásky, nezlomné naděje. Mluví o důležitosti vztahu v rodině, o duchovním mateřství a také o plodnosti zasvěcené vdovy. Závěr vyjadřuje radostnou zvěst za dar zasvěceného vdovství a přímluvnou modlitbu.¹⁷⁸

2.2.3 Návrh právního vymezení stavu vdov plzeňské diecéze

Dokument, který navrhuje právní vymezení stavu vdov v plzeňské diecézi, se jmenuje *Statut „ordinis viduarum“*, byl vypracován pracovní skupinou a schválen dekretem z roku 2009 a tím uveden v platnost.¹⁷⁹

Právní *Statut zasvěcených vdov* má dvacet článků, nejprve krátce charakterizuje povahu, cíl a poslání zasvěceného vdovství, dále naznačuje místo zasvěcených vdov v životě místní církve a jejich vztah k diecéznímu biskupovi a rámcově vymezuje etapy formace k vdovskému zasvěcení (zkušební doba, období dočasného soukromého slibu čistoty a vlastní zasvěcení) a stanoví jak jeho podmínky, tak rovněž možnost uvolnění ze závazků a propuštění ze stavu vdov.¹⁸⁰

Předpisy tohoto statutu vycházejí z letité zkušenosti církve, určují základní body formace a stanoví podmínky zasvěcení. Protože cesty, které přivádějí ženy k rozhodnutí se pro zasvěcené vdovství, jsou velmi různé, je třeba individuálně posuzovat cestu každé jednotlivé zájemkyně o tento způsob života, což je v kompetenci biskupa. Odchýlení od těchto předpisů pak vyžaduje závažný důvod, který biskup zvažuje v modlitbě před Boží tváří.¹⁸¹

2.2.4 Návrh formačního řádu

Formační řád stavu zasvěcených vdov je přílohou dokumentu *Statut „ordo viduarum“* a společně s ním byl vyhlášen a uveden v platnost plzeňským biskupem Františkem Radkovským, a to s cílem jasně stanovit cíle a etapy formace jednotlivých kandidátek.¹⁸² Tento formační řád byl tedy vyhlášen *ad experimentum* na dobu deseti let, aby mohl být praxí ověřen a na základě pastorační zkušenosti doplněn či přepracován. Formační řád obsahuje úvod, následně je rozdělen na dvě kapitoly a závěr.

V úvodu je nejprve zmíněno, že zasvěcený život je Božím darem pro celou církev a také v místních církvích má nezastupitelnou úlohu.

¹⁷⁷ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, III. 9-23.

¹⁷⁸ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dar zasvěceného vdovství*, IV. 24-29.

¹⁷⁹ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dekret o zřízení ad experimentum stavu zasvěcených vdov - ordo viduarum*. Plzeň 19. 2. 2009. Č.j.: 250/09.

¹⁸⁰ Srov. *Statut pro „Ordo viduarum“*, Č.j.: 251/09 ze dne 19. 2. 2009, s. 1-20.

¹⁸¹ Srov. *Statut „Ordo viduarum“*, Č.j.: 251/09 ze dne 19. 2. 2009, s. 9.

¹⁸² Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dekret o zřízení ad experimentum stavu zasvěcených vdov - ordo viduarum*. Plzeň 19. 2. 2009. Č.j.: 250/09, Úvod, 4.

První kapitola nese název *Cíl formace k zasvěcenému vdovství*, popisuje povolání k zasvěcenému vdovství a smysl formace, rozlišování tohoto povolání a pastorační, rozvoj povolání k zasvěcenému vdovství a hlavní protagonisty formace.¹⁸³

Druhá kapitola *Etapy formace k zasvěcenému vdovství* má za cíl blíže stanovit obsah jednotlivých etap formace na cestě k zasvěcenému vdovství. První etapou je roční zkušební doba, ve které kandidátka rozlišuje své povolání, připravuje se na složení časného slibu čistoty a seznamuje se s ostatními zasvěcenými vdovami diecéze. Druhou etapou je doba soukromého slibu čistoty, která trvá od jednoho do pěti let. Hlavním úkolem této doby je pro kandidátku prohlubování znalostí o způsobu života zasvěcených vdov a ujištění se o správnosti jejího směřování. Doba vrcholí písemnou žádostí biskupa o trvalé zasvěcení či prodloužení doby soukromého slibu čistoty. Podání žádosti k trvalému zasvěcení a splnění všech náležitostí k němu potřebných otvírá pro kandidátku čas bezprostřední přípravy na trvalé zasvěcení, ve které vykoná duchovní cvičení. Slavnostním Obřadem zasvěcení kandidátka na sebe trvale přijímá závazek zasvěceného života a je včleněna do místního stavu vdov. Přijímá povolání sloužit Bohu a místní církvi modlitbou a postem. Poslední část této kapitoly se věnuje trvalé formaci a ustavičné obnově, cílem trvalé formace je učit zasvěcenou vdovu vnímavosti k podnětům Ducha svatého, prohlubovat věrnost svého povolání a schopnost plodně žít své zasvěcení v různých situacích a okolnostech svého života. Uvádí zde protagonisty trvalé formace, její prostředky a možnosti jejího naplnění.¹⁸⁴

2.2.5 Návrh mešního formuláře a liturgického obřadu

Liturgický Obřad zasvěcení vdov obsahuje jednak úvodní pokyny ke slavení, jednak vlastní průběh obřadu vdovského zasvěcení. Ten tvoří homilie, výzva k předstoupení kandidátky, skrutinium, litanie, vyjádření úmyslu života v zasvěcené čistotě, zásvětnou modlitbu a předání symbolů (prsten, knihu Denní modlitby církve a případně, dle vhodnosti, také závoj). Součástí je také výběr vhodných biblických čtení k bohoslužbě slova a návrh mešního formuláře při zasvěcení vdov.¹⁸⁵ Liturgické texty, obsahující obřad zasvěcení vdov, mešní formulář a texty k bohoslužbě slova byly také vyhlášeny a uvedeny v platnost v plzeňské diecézi biskupem Františkem Radkovským.¹⁸⁶

Všechny výše zmíněné texty, které vypracovala pracovní skupina, byly přeloženy a biskupem Františkem Radkovským v roce 2001 zaslány Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti a také Kongregaci pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života. Při návštěvě *ad limina* v únoru roku 2014 se biskup František Radkovský osobně dotázal na CIVCSA na perspektivu zasvěcování vdov. Prefekt kongregace mu odpověděl, že kongregace shromáždila již řadu textů a návrhů z různých

¹⁸³ Srov. *Formační řád stavu zasvěcených vdov v plzeňské diecézi*. Vydaný dekretem biskupa Františka Radkovského ze dne 19. 2. 2009. Plzeň: Biskupství plzeňské, archiv: Č. j.: 252/09. (Dále jen *Formační řád*). I. 5-15.

¹⁸⁴ Srov. *Formační řád*, II.16-35.

¹⁸⁵ Srov. *Obřad zasvěcení vdov*.

¹⁸⁶ Srov. RADKOVSKÝ, F. *Dekret o zřízení ad experimentum stavu zasvěcených vdov - ordo viduarum*. Plzeň 19. 2. 2009. Č.j: 250/09.

diecézí a že texty z České republiky a Sicílie jsou nejlepší z dodaných a budou použity jako základ pro sestavení celocírkevního statutu pro zasvěcování vdov.¹⁸⁷ V roce 2014 navštívila zasvěcená vdova Marie Ventová spolu s další vdovou kandidátkou tutéž kongregaci. Cílem této návštěvy bylo podpoření a povzbuzení kongregace v práci.

¹⁸⁷ Srov. VINTROVÁ, M. *Fialka: Soukromý občasník zasvěcených vdov.*

3 Životní příběh paní Marie Ventové v jejím směřování k zasvěcení

Tato kapitola čerpá informace z osobního rozhovoru s paní Marií Ventovou.¹⁸⁸

Paní Marie Ventová, rozená Zýková, se narodila 27. 1. 1942 v Plzni rodičům Miladě Zýkové, rozené Hojerové, a Václavu Zýkovi jako nejstarší dítě. Druhorozená sestra Ludmila zemřela ve třech letech a druhá sestra Anna ještě žije.

Paní Marie byla 3. nebo 5. února (nevíme přesně, o této události jsou dva rozdílné zápisy) 1942 po svém narození v nemocnici pokřtěna P. Černým. Do mateřské školky a do první třídy docházela do školy, kde vyučovaly řádové sestry. Po první třídě onemocněla plicní tuberkulózou, a tak další rok strávila v ozdravovně Košumberk. Pak se vrátila a nastoupila do školy na Husově náměstí, kam chodila od druhé do osmé třídy. K prvnímu svatému přijímání přistoupila v osmi letech v kostele Panny Marie Nanebevzaté v Plzni roku 1950. V devíti letech začala také hrát na housle na doporučení zdravotních sester z ozdravovny, které si všimly jejího hudebního nadání. Roku 1954 přijala svátost biřmování. Ve čtrnácti letech začala hrát v malém chrámovém orchestru při kostele sv. Jana Nepomuckého na Chodském náměstí v Plzni.

Po základní škole v roce 1956 nastoupila na střední Pedagogickou školu pro vzdělání učitelů národních škol a současně docházela do hudební školy. Účastnila se četných hudebních soutěží a rozvíjela svůj talent. Na střední škole docházela do hudebního kroužku. Maturitu úspěšně složila v roce 1960. V tomtéž školním roce začala hrát v amatérském orchestru, který se jmenoval Orchestrální sdružení západočeských učitelů. Byl to sbor spojený s orchestrem, v němž hráli na smyčcové nástroje amatéři, mezi nimi právě paní Marie, na dechové nástroje hráli členové divadla J. K. Tyla a celé toto sdružení dirigoval šéf opery Bohumír Liška.

Na začátku roku 1960 nabídl Marii Ventové šéf opery, zda by nechtěla hrát v operním orchestru J. K. Tyla. Ještě v lednu udělala konkurz a v polovině června již do orchestru nastoupila. V opeře působila až do roku 1999.

V orchestru se seznámila se svým budoucím manželem Václavem Ventou, který hrál na hoboj. Po dvou letech, 14. 7. 1962, se konala svatba v chrámu sv. Bartoloměje, oddával je P. Kozlík. První dcera Marie se narodila 1. 6. 1963, druhá Markéta 21. 8. 1968.

S manželem navázali užší kontakt s bratry františkány a brzy vstoupili do třetího řádu sv. Františka. Při vstupu přijali jména František a Klára. Manžel byl nemocný, měl astma a na tuto nemoc po dvou těžkých astmatických záchvatech dne 4. 8. 1975 zemřel. A tak po třinácti letech manželství paní Marie Ventová ovdověla a zůstala sama s dvěma dcerami.

Tuto těžkou situaci jí pomohl překonat vztah k Bohu, který zvláště v posledních letech manželství procházel určitou proměnou, kterou ona sama nazývá vnitřním obrácením, přilnutím k Bohu. Tuto událost vnitřní proměny ona sama zpětně hodnotí

¹⁸⁸ Osobní rozhovor s paní Marií Ventovou ze dne 15. 2. 2017, zvukový digitální, formát mp3, zaznamenaný na přenosný digitální záznamník.

jako přípravu na těžkou ránu úmrtí manžela. Po smrti manžela se vztah a láska k Bohu začaly prohlubovat, stále více rostla její láska k Bohu. Byla přitahována touto láskou a vnímala tento vztah jako vztah snoubenecký.

V tomto období četla hodně duchovní literatury a vzrůstala její touha po vzdělání se v duchovních věcech. V této době se seznámila s P. Vinklárkem OP, který ji začal vést v duchovním životě, a díky němu mohla také čerpat z bohatství dominikánské spirituality. V ní nacházela velké zalíbení, četla mnoho duchovních knih. Právě to bylo podnětem zájmu o třetí řád sv. Dominika. Do tohoto řádu také po několika letech vstoupila. Do třetího řádu sv. Dominika ji přijímal P. Dominik Duka OP. Při vstupu přijala jméno Marie od Vtělení a Růžena z Limy. Po několika letech složila do rukou P. Viléma Krále OP věčný slib v kapli v klášteře dominikánů v Plzni na Slovanech.

Asi v roce 1976 nastala další významná změna, začala ji přitahovat karmelitánská spiritualita, a to nejprve nereformovaný Karmel, později pak tereziánský Karmel. Paní Marie si začala dopisovat s dvěma karmelitkami z kláštera bosých karmelitek v Praze, četla knihy spojené s touto spiritualitou, zvláště spisy sv. Jana od Kříže a sv. Terezie z Avily. Občas jezdila do Prahy, kde se začali setkávat zájemci o vznikající třetí karmelský řád. V roce 1992 se souhlasem svého zpovědníka požádala o vstup do kláštera bosých karmelitek na pražský Karmel. Dcery už byly v té době dospělé. Pro svůj věk nebyla přijata. Touha po Karmelu, po příslušnosti k němu však trvala. V pochybnostech jí bylo domluveno setkání s P. Wiergowskim, který po rozhovoru potvrdil karmelitánské povolání, vyjádřil však přesvědčení, že její místo není ve třetím řádu, ale že má povolání k zasvěcenému životu. V tomto období začala jezdit do Prahy na setkání zájemců o třetí řád a složila doživotní soukromý slib čistoty do rukou svého zpovědníka.

Protože touha po příslušnosti ke Karmelu trvala, vstoupila v r. 1994 do třetího řádu tereziánského Karmelu. Přijetí se odehrálo 10. 12. 1994 v kostele sv. Benedikta, Karmel, Praha Hradčany. Stále více vnímala, že vztah ke Kristu, který prožívá, je vztahem snoubeneckým, vztahem výlučným, který byl podobný vztahu manželskému a na který také odpovídá výlučně. Toužila tuto výlučnou lásku potvrdit, stvrdit ji podobně jako manžele stvrzují svůj vztah v manželství.

A tato snoubenecká láska ji vedla k dalšímu hledání.

V této době se začala aktivně zajímat o stav zasvěceného vdovství. Kontaktovala otce biskupa Františka Radkovského, s kterým společně začali hledat možnost, jak vyjádřit tuto její touhu po zasvěceném životě. Po delší době hledání v roce 2001 se otec biskup František Radkovský rozhodl, na základě doporučení Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, ustanovit pracovní skupinu teologů, která měla pracovat na obnově stavu zasvěceného vdovství v plzeňské diecézi. Tato pracovní skupina byla ustanovena dekretem 18. 11. 2002. Jejími členy byli P. ThLic. Vojtěch Kohut OCD, který skupinu vedl a vypracoval tyto texty: Dar zasvěceného vdovství a Formační řád, dále P. ThDr. Damián Němec OP, který zpracoval právní normy, a Mgr. Martina Vintrová OV vypracovala liturgický obřad zasvěcení. Texty byly vypracovány s úmyslem, aby mohly sloužit i v jiných diecézích. Tato komise pracovala 10 let, texty

byly dokončeny v prosinci roku 2008, schváleny otcem biskupem Radkovským a současně bylo stanoveno datum zasvěcení paní Marie Ventové na 21. 2. 2009. Slavnostní zasvěcení proběhlo v plzeňské katedrále sv. Bartoloměje za hojně účasti věřících a „neodbytná vdova“ (jak ji otec biskup František Radkovský rád nazývá) Marie Ventová se stala po dlouhé historické pauze první zasvěcenou vdovou v Plzeňské diecézi a také v naší české církvi.

Krátce po přijetí zasvěcení začalo zasvěcenou vdovu Marii Ventovou kontaktovat několik vdov, které měly také zájem o zasvěcený způsob života, a začaly se scházet. První setkání vdov se konalo na svátek sv. Brigity Švédské 23. 7. 2009 na biskupství v Českých Budějovicích za přítomnosti otce biskupa Pavla Posáda. Toto společenství vdov zájemkyň o zasvěcený život se v Českých Budějovicích od té chvíle pravidelně schází jednou za dva měsíce a paní Marie Ventová je doprovází na jejich cestě k zasvěcení. Dvakrát do roka se vdovy scházejí také v Praze společně s dalšími zájemkyněmi o zasvěcení z Moravy i s dalšími vdovami, které jsou na toto setkání zvány. Na programu setkání je společná mše svatá, které předsedá otec biskup Posád, následuje společenství vdov, katecheze a povzbuzení od otce biskupa Posáda a sdílení vdov.

V současnosti se o zasvěcené vdovství zajímají čtyři vdovy z českobudějovické diecéze, tři vdovy z pražské diecéze a čtyři vdovy z Moravy.

Vypracované a přeložené dokumenty byly 15. 11. 2012 poslány otcem biskupem Radkovským Kongregaci pro zasvěcený život. Protože se kongregace nevyjádřila k zaslaným textům, předložil je osobně na kongregaci 28. 1. 2014 při příležitosti návštěvy ad limina. V roce 2015, v Roce zasvěceného života, požádala M. Ventová o přijetí na kongregaci pro zasvěcený život, aby vyjádřila touhu a přání vdov po celocírkevním obnovení statutu zasvěceného vdovství.

Během celého procesu vypracovávání textů pro obnovu stavu zasvěceného vdovství pro plzeňskou diecézi byla paní Marie Ventová velmi aktivní, v roce 2000 odešla do důchodu, a tak měla mnohem více času na službu modlitby, ke které se cítila být zvláště volaná. V této době vedla již několik společenství, která se pravidelně každý týden scházela a scházejí ke společné přímělné modlitbě. Dnes je to už dvacet let, co tato společenství žijí, ačkoli se časem jednotliví členové obměňují. Službu přímělné modlitby paní Marie vnímá jako svou nejdůležitější službu a v plzeňské diecézi jí také slouží, je možné se na ni obrátit s prosbou o modlitbu či o radu. Mnozí tuto její službu hojně využívají.

V roce 2004 byla paní Marie Ventová také pověřena funkcí Magister formace třetího řádu tereziánského Karmelu (OCDS). V roce 2007 byla zvolena předsedkyní Třetího řádu tereziánského Karmelu a vedla jej devět let. V roce 2016 byla zvolena Magistrem formace v Praze. Poté co paní Marie Ventová přijala zasvěcení v roce 2009, přibýlo k těmto společenstvím setkávání vdov v Českých Budějovicích a v Praze. Od roku 2012 se věnuje velice cenné službě, a to kurzům a škole vnitřní modlitby podle způsobu sv. Terezie z Avily (MITEM). Tento Kurz a školu vnitřní modlitby vypracoval a po dobu několika let také sám pro různá společenství vedl P. Vojtěch Kohut OCD.

Paní Marie Ventová všechny tři cykly MITEM spolu s dalšími členy třetího řádu absolvovala.

Tento Kurz a škola vnitřní modlitby (MITEM) nebyl vytvořen jen pro členy karmelitánského řádu, ale pro všechny, kteří mají zájem o prohloubení vztahu k Bohu, života modlitby. Přeložení P. Vojtěcha Kohuta OCD do Itálie a trvajícím zájmem o kurz a školu MITEM vedlo k tomu, že pověřil paní Marii Ventovou, aby tento kurz vedla a pokračovala tak v jeho započatém díle. Tak zasvěcená vdova Marie Ventová ve věku 70 let byla povolána k tomuto nelehkému apoštolátu učení vnitřní modlitby podle sv. Terezie z Avily. Kurz a škola modlitby probíhají ve třech cyklech. Kurz probíhá ideálně v prostředí karmelitánského kláštera a trvá jeden týden. Škola modlitby je rozložena do dvanácti setkání, nejlépe po čtrnácti dnech. Odehrávala se například ve farnostech Praha Spořilov, Dýšina u Plzně a v Diecézním centru mládeže v Plzni.

Od roku 2012 vedla Marie Ventová čtyři kurzy a pět škol modlitby, v současné době tři školy modlitby.

U paní Marie Ventové se snoubí zasvěcený život spolu se spiritualitou tereziánského Karmelu, což je velice dobrý předpoklad pro vedení Kurzu a školy vnitřní modlitby svaté Terezie. V této službě nachází radost z toho, že mnozí mohou touto cestou poznávat Boží lásku skrze vnitřní modlitbu, odpovídat na ni a růst ve vztahu ke Kristu postupně až k hlubinám společenství Nejsvětější Trojice.

4 Mystagogická iniciace do tereziánské modlitby

Tato kapitola má za cíl popsat způsob, jakým člověk může být uváděn do vnitřní modlitby, jak ji definovala sv. Terezie z Avily. Pro lepší pochopení nejprve popíšu život svaté Terezie, pojetí vnitřní modlitby jako charisma tereziánského Karmelu. Popíšu základní charakteristiky vnitřní modlitby a provedu exkurz ke dvěma obrazům vnitřní modlitby. V následujících kapitolách se budu věnovat popisu kurzů a škol, které do tohoto způsobu modlitby uvádějí, a také, jakým způsobem jsou přínosem v pastoraci. V poslední podkapitole uvedu, jak se tato služba vnitřní modlitby projevila v životě zasvěcené vdovy paní Marie Ventové.

4.1 Vnitřní modlitba jako charisma tereziánského Karmelu

V této kapitole bych chtěla pojednat o vnitřní modlitbě jako zdroji i plodu vztahu s Kristem. Terezie ji chápala dokonce jako charisma vlastní řádu, který založila. Nejprve se zmíním o základních údajích ze života sv. Terezie, abych z nich vyšla k představení nejdůležitějších charakteristik vnitřní modlitby.

4.1.1 Základní údaje ze života sv. Terezie z Avily

Sv. Terezie z Avily se narodila 28. března 1515 ve španělské Avile. Už v dětství měla touhy po mučednictví, její srdce bylo naplněné velkodušnou touhou zcela darovat svůj život.¹⁸⁹ V roce 1531 Terezie opouští rodný dům a je poslána svou rodinou do kláštera augustiniánek, kde se jí dostává vychování a také uvedení do vnitřního života. Po roce a půl se pro nemoc vrací do svého rodného domu, v této době již uvažuje o řeholním životě.¹⁹⁰ Roku 1535 doslova utíká z otcovského domu, aby vstoupila do avilského karmelitánského kláštera Vtělení. Terezie přijala řeholní roucho 2. listopadu 1536 a o rok později, 3. listopadu 1537, složila první řeholní sliby. Navždy se zasvětila Bohu a Panně Marii Karmelské.¹⁹¹ Během let 1539-1543 Terezie prochází dobou zkoušek, nejprve ji postihla nemoc, poté vyprahlost, setkává se s neporozuměním od svých zpovědníků. Toto těžké období bylo přípravou na její druhé obrácení, které zažila v roce 1557 při pohledu na trpícího Krista.¹⁹²

V letech 1557-156 se Terezie navrácí k vnitřní modlitbě, když ji předtím opustila kvůli vědomí vlastní nedostatečnosti. Při pohledu na trpícího Krista zažila druhé obrácení. Tehdy prožívá mystické zkušenosti. Terezie v těchto letech nalézá Kristovo lidství, které se jí stává živou knihou. Nesmírný důraz klade na přítomnost Boha v duši

¹⁸⁹ Srov. SV. TEREZIE OD JEŽÍŠE. *Život*, s. 5.

¹⁹⁰ Srov. SCHAUBER, V.; SCHINDLER, H.M. *Rok se svatými*, s. 553.

¹⁹¹ Srov. AUCLAIROVÁ, M. *Životopis Terezie z Avily*, s. 48.

¹⁹² Srov. SCHAUBER, V.; SCHINDLER, H.M. *Rok se svatými*, s. 534.

člověka, v modlitbě zakouší kontemplaci a také přichází myšlenka na založení reformovaného Karmelu.¹⁹³

V letech 1562-1567 zakládá Terezie reformovaný klášter sv. Josefa, který byl inaugurován 24. srpna 1562, a kde nalézá také klid a začíná psát svůj vlastní životopis. Když Terezie uvažovala o reformě, byla již dobrých dvacet sedm let řeholnicí, toužila stále více po intenzivnějším způsobu života. Tereziina reforma vyvěrala z jejího nitra, z touhy po odpovědi na povolání, ke kterému ji Bůh zve, a takto odpověděla zcela konkrétně.¹⁹⁴ Během let 1566-67 Terezie napsala Cestu k dokonalosti, která může sloužit jako dobrá pedagogická příručka, jež vede člověka k navázání hlubšího vztahu k Bohu, k rozjímavé modlitbě.¹⁹⁵ V roce 1567 se Terezie setkává s Janem od Kříže a rok poté zakládá první mužský reformovaný Karmel.¹⁹⁶ Pokračuje v zakládání klášterů a formaci prvních řeholnic. Terezie považuje kontemplaci za základ povolání, dbá na samotu mlčení a klauzuru, navrácí se k první řeholi a chce, aby v jejích kláštorech byl jen omezený počet řeholnic.

V následujícím období jejího života, v letech 1571- 82, byla Terezie velmi aktivní v zakládání klášterů, během svého života byla u vzniku šestnácti dalších komunit. Činný život nebránil jejímu mystickému duchovnímu životu, kontemplanuje tajemství Nejsvětější Trojice, dostává se jí milosti duchovního sňatku, píše svoji další knihu Vnitřní hrad. Terezie dokončila svou životní cestu v Albě de Tomes 4. října 1582. Reformovaný Karmel se postupně osamostatnil a stal se svébytným řádem tzv. bosých karmelitánů a karmelitek.¹⁹⁷

Papež Pavel VI. prohlásil v roce 1970 sv. Terezii z Avily jako vůbec první ženu v historii za učitelku církve, a to právě z důvodu její inspirativní nauky o modlitbě a duchovním životě, kterou vyjádřila ve svých spisech, především v Knize života a Vnitřním hradu.¹⁹⁸

Terezie uměla velmi dobře vylíčit své duchovní a mystické zkušenosti. Spisy, které sepsala, jsou spolehlivou a jistou duchovní cestou jak pro ty, kdo hledají, tak i pro teology. Velkým přínosem je právě jejich antropologie a zkušenost s tím, jak v lidském nitru může působit Boží milost. Z jejích děl může čtenář vytušit, že Terezie byla žena velké duchovní zkušenosti s bohatou osobností, znalostí lidí i ženou velice praktickou.¹⁹⁹

¹⁹³ Srov. SCHAUBER, V.; SCHINDLER, H.M. *Rok se svatými*, s. 534. Srov. též Bosé Karmelitky Karmel sv. Josefa. *Chronologie života – stručná sv. Terezie od Ježíše* [online].

¹⁹⁴ Srov. SCHAUBER, V., SCHINDLER, H.M. *Rok se svatými*, s. 534.

¹⁹⁵ Srov. Bosé Karmelitky Karmel sv. Josefa. *Chronologie života – stručná sv. Terezie od Ježíše* [online].

¹⁹⁶ Srov. SCHAUBER, V., SCHINDLER, H.M. *Rok se svatými*, 535.

¹⁹⁷ Srov. SCHAUBER, V., SCHINDLER, H. M. *Rok se svatými*, s. 535.

¹⁹⁸ Srov. KOHUT, P. V. *Slabikář vnitřní modlitby*, s. 11.

¹⁹⁹ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 8-9.

4.1.2 Vnitřní modlitba jako poslání bosého Karmelu

Za hlavní poslání svého řádu považovala Terezie vnitřní modlitbu.²⁰⁰ Oproti nereformovanému Karmelu, kde společný duchovní život tvořila prakticky jen liturgická modlitba, vtěluje světice z Avily do samého středu života svých klášterů tzv. vnitřní modlitbu, tedy dvě hodiny společné tiché rozjímavé či kontemplativní modlitby denně, hodinu ráno a hodinu večer. Sestry či bratři se scházejí v chóru, kde se jí společně v tichosti věnují.²⁰¹ O realizmu sv. Terezie svědčí i to, že tyto dvě hodiny modlitby vyvážila dvěma hodinami každodenní společné rekreace, která měla sloužit k odpočinku, uvolnění přísného klášterního života i prohlubování vztahů mezi sestrami.²⁰²

Terezie si přála, aby mezi řeholnicemi bylo úzké a hluboké společenství, sestry se mohou navštěvovat ve svých celách a povzbuzovat se k vzájemné lásce k Bohu:

„Převorka ať dá dovolení mluvit mezi sebou, lze-li tím přispěti, by se některé sestře dopomohlo k větší vroucnosti k lásce k Bohu. Nebo je-li některá sestra sklíčena utrpením a pokušením, měla by touhu ke své duchovní útěše si s někým pohovořit.“²⁰³

Vnitřní modlitba se tedy díky Terezii stala vlastním charizmatem bosého Karmelu, něčím zcela specifickým pro tento řád. Terezie však ve svých spisech mluví k duším obecně. Mluví ke všem duším, aby dobro, které konání vnitřní modlitby přináší, bylo pro každého a mělo z něj užitek co nejvíce lidí. Tento způsob modlitby tak není jen výsadou klauzurovaných řeholnic, ale všech, kteří touží po hlubokém vztahu k Bohu. Tereziino učení o vnitřní modlitbě tak vychází ven za hranice jejího řádu.²⁰⁴

4.1.3 Exkurz: základní charakteristiky vnitřní modlitby

Sama Terezie popsala ve své Knize života definici vnitřní modlitby takto:

„Co se týká těch, kteří ještě nezačali (opravdově se modlit), pro lásku Boží je zapřísahám, aby se neokrádali o takové dobro (...) neboť vnitřní modlitba pro mne není nic jiného než důvěrný vztah přátelství, častý rozhovor mezi čtyřma očima s Tím, od něhož víme, že nás miluje.“²⁰⁵

Zde je zřejmé, co je pro tereziánskou vnitřní modlitbu specifické: má prohlubovat osobní přátelský vztah s Kristem. Terezie píše, že člověk má při modlitbě nikoliv mnoho přemýšlet, ale mnoho milovat,²⁰⁶ má být častá a pravidelná, aby z ní praktický život mohl vyrůstat. Terezie poznamenává, že plodem modlitby nejsou především

²⁰⁰ Srov. Stanovy bosých sester řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel, 7. Kontemplativní a apoštolské charisma, s. 60. In: *Řehole a stanovy Bosých sester řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel*. Praha 1993. (dále jen Stanovy).

²⁰¹ Srov. Stanovy, 4.II. *Život nepřetržitě modlitby*, s. 46.

²⁰² Srov. KOHUT, P. V. *Slabikář vnitřní modlitby*, s. 126

²⁰³ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Cesta k dokonalosti*, s. 103. Srov. též SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 246.

²⁰⁴ SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 69.

²⁰⁵ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Cesta k dokonalosti*, s. 103. Srov. též SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 270.

²⁰⁶ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 92. Srov. též SV. TEREZIE Z AVILY. *Cesta k dokonalosti*, s. 125. Srov. též KOHUT, P. V. *Slabikář vnitřní modlitby*, s. 41.

slastné pocity, ale růst ctností vychází z důvěry, že o lásku Krista neusilujeme svou modlitbou, ale v modlitbě se setkáváme s tím, od něhož víme, že nás miluje.²⁰⁷

Terezie je ve svém učení praktická, když mluví o modlitbě, používá mnohé příklady, přirovnání a obrazy, dává cenné rady, nezapomíná horlivě povzbuzovat k vytrvalosti v modlitbě, aby ji ten, kdo se vydá na cestu, za žádných okolností neopouštěl. Nenabízí žádnou metodu jednotlivých kroků, ale vlastní průběh a obsah modlitby nechává zcela svobodný pro láskyplné setkání.²⁰⁸

Terezie přirovnává vnitřní modlitbu k mocnému sloupu, o který se lze opřít, a k prostředku, který nás i ty, které milujeme, může dovést do přístavu spásy.²⁰⁹

Terezie používá pro přiblížení a lepší pochopení cesty vnitřní modlitby dva obrazy. Prvním je obraz modlitby jako zalévání zahrady a druhým je vnitřní hrad.

4.1.4 Obraz modlitby jako čtyř způsobů zalévání zahrady

Pro Tereziino pojetí modlitby je velmi důležitý obraz vody. O praxi vnitřní modlitby mluví např. jako o cestě k prameni živé vody.²¹⁰ Již od svého dětství měla před očima na zdi obraz Samaritánky a Ježíše, který jí do pokoje pověsila její matka, a často si opakovala nápis, který byl na něm uveden: Da mihi aquam - (Pane), dej mi (tu) vodu.²¹¹ Toto zvolání chápe jako vyjádření touhy po modlitbě. Příklad vody se pak promítl i do jejího způsobu vysvětlování cesty a stupňů vnitřní modlitby jako čtverého způsobu zalévání zahrady. To popisuje ve své *Knize života* v 11.–22. kapitole.²¹²

První způsob zalévání zahrady popsala Terezie jako čerpání vody ze studny, na což musí člověk vynaložit nejvíce námahy. Tímto obrazem chce vystihnout modlitbu těch, kteří jsou na začátku cesty vnitřní modlitby, snaží se o usebrání smyslů a o to navyknout si na samotu, přemýšlejí a rozjímají o životě Krista. Každá útěcha, každá dobrá myšlenka je zde oním čerpáním vody ze studny.²¹³ Tuto modlitbu nazývá Terezie přemítavou meditací.²¹⁴

Druhým způsobem zalévání je čerpání vody do vodních kanálků pomocí řetězového čerpadla, tedy otáčení velkým rumpálem. Zde je možné získávat více vody s menší námahou. Zahradník, tedy člověk, který koná modlitbu, se již tolik nenamáhá, jako v prvním způsobu modlitby, ale může si trochu odpočinout a nemusí bez ustání pracovat. Terezie zde mluví o modlitbě klidu, kdy je duše více usebraná sama v sobě, modlitba je více nadpřirozená, více zde koná Bůh než člověk:

„V tomto bodě duše začíná být usebraná a již se dotýká království nadpřirozena, a to tak, že by tam sama nikdy nedospěla, i kdyby se všemožně snažila. Mohutnosti duše

²⁰⁷ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 93.

²⁰⁸ Srov. KOHUT, P. V. *Slabikář vnitřní modlitby*, s. 26.

²⁰⁹ Srov. KOHUT, P. V. *Slabikář vnitřní modlitby*, s. 21.

²¹⁰ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Cesta k dokonalosti*, s. 91.

²¹¹ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 270.

²¹² Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 87-194.

²¹³ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY, *Život*, s. 91.

²¹⁴ Srov. KOHUT, V. *Slabikář vnitřní modlitby*, s. 141.

*jsou usebrány samy v sobě, aby lépe vychutnaly, čím jsou zaplaveny, ale neztrácejí se, ani neusínají.*²¹⁵

Tuto modlitbu doprovází tak malá únava, že se člověk může modlit bez námahy dlouhou dobu. V modlitbě zakouší duše sladkost a Boží přízeň, zbavuje se svých ubohostí a roste v ctnosti. Modlitbu klidu a usebranosti Terezie přirovnává k jiskře pravé lásky k Bohu, kterou Pán začíná zažíhat v duši. Jiskra, kterou zažehne Bůh, může způsobit, pokud se neuhasi, velký požár lásky, jímž Pán stravuje dokonalé duše.²¹⁶

Třetí způsob zalévání je přivádění vody z řeky nebo potůčku. Je to mnohem lepší způsob, zas o něco méně namáhavý než předešlý. Voda se vsákne do půdy a zahradník nemusí vynakládat tolik síly na zalévání. Pán pomáhá zahradníkovi se zavlažováním zahrady, jako by zaujal jeho místo a zaléval sám. Přebírá čím dál více úlohu zahradníka, takže duše může v klidu odpočívat a také dělat velké pokroky v dokonalosti.²¹⁷

*„Protože zahradníkem je sám Stvořitel vody, může ji v jediném okamžiku vylít náramné množství. V jediné chvíli vykoná to, co ubohá duše nedokázala vykonat během dvaceti let vyčerpávající rozumové úvahy: plody rostou do velikosti a zrají, takže se duše podle jeho vůle může živit tím, co se urodilo v zahradě.*²¹⁸

Jak Terezie píše, voda milosti sahá až po krk a duše neví, jak má kráčet dál. Je jako umírající, který má každou chvíli zemřít. A radost je tak velká, že se člověk ocitá již na prahu smrti. Tento stav Terezie chápe jako odumření světským věcem a plesání v Bohu. Duše zde touží po nesmírné radosti, nachází se v jakémsi nebeském šílenství, jakoby opilá Boží láskou, a učí se zde pravé moudrosti. Tento způsob modlitby Terezie nazývá modlitbou spojení, protože v ní probíhá spojení celé duše s Bohem.²¹⁹

Čtvrtým způsobem zalévání zahrady je vydatný déšť, který se snáší z nebe bez lidského přičinění, sám Bůh zde zalévá zahradu, což je podle Terezie ten nejlepší způsob zalévání, který překonává ty předešlé. Tuto modlitbu Terezie nazývá sjednocením. Terezie říká, že duše je zde již skutečně mrtvá pro svět, ačkoliv si uvědomuje, že je stále naživu. Duše zakouší tak velkou radost, že by nikdy nechtěla této modlitby zanechat. Okouší dobro, které v sobě obsahuje všechna dobra, ale nechápe to.²²⁰ Tato čtvrtá voda z nebe přichází ve chvílích, kdy ji nejméně duše očekává, na počátku však téměř vždy po dlouhém rozjímání. Terezie k tomu píše:

*„Tu a tam Pán vezme ptáčka a vloží ho do hnízda, aby si odpočinul. Když ho viděl, jak dlouho létal a namáhal rozum a vůli, aby dospěl až k němu a líbil se mu, chce ho odměnit už v tomto životě. A jakou odměnou! Stačí okamžik, aby mu dostatečně vynahradil všechno, co vytrpěl.*²²¹

Terezie dále popisuje, že jí Pán řekl k tomu, co v této modlitbě spojení prožívá:

²¹⁵ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 115.

²¹⁶ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 116-124.

²¹⁷ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 131.

²¹⁸ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 137.

²¹⁹ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 131-146.

²²⁰ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 147-182.

²²¹ SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*, s. 147.

„Dcerko, duše se celá rozplývá, aby se lépe ponořila do mne. Vždyť už nežije ona, nýbrž já. Nechápe, co vnímá: její způsob chápání je rozumět tím, že nerozumí.“²²²

Po této modlitbě je duše naplněna velikou radostí a takovou odvahou, že i kdyby ji mučili, přijme to s velkou radostí. V duši zůstane něha a je proniknuta hlubší pokorou, aby si uvědomovala, že to, co právě od Boha dostává, je mimořádná milost, kterou si nemůže ničím způsobit, ani nijak zasloužit.²²³

V těchto čtvero způsobech zalévání zahrady si můžeme zvláště všimnout, jak člověk na cestě vnitřní modlitby postupuje, hlavně co se týká aktivity. Postupně aktivita na straně člověka při modlitbě slábne a modlitbu zcela přebírá do svých rukou Bůh.

4.1.5 Obraz modlitby jako putování sedmerými příbytky do centra vnitřního hradu

Tento obraz modlitby zde jen stručně zmiňuji pro ilustraci, hlubší popis zde není bohužel možný, neboť mi to rozsah práce neumožňuje.

Terezie ve své knize Hrad v nitru představuje obraz duše jako křišťálového hradu, v němž se nachází velké množství příbytků. Uprostřed tohoto hradu sídlí sám Bůh a jeho světlo proniká celým hradem a osvětluje jej.²²⁴

Duchovní růst a s ním spojené různé způsoby modlitby Terezie popisuje jako cestu hradem, skrze jehož jednotlivé příbytky dochází k samotnému středu, kde sídlí Bůh, a tato komnata je také cílem cesty.²²⁵

Terezie zmiňuje sedm komnat, pro každou z nich je typický určitý druh modlitby, intenzity vztahu k Bohu a také sebepoznání. Těchto sedm příbytků rozdělila na dvě skupiny, první skupinu tvoří první až třetí komnaty, které odděluje čtvrtá komnata od druhé skupiny, do níž patří pátá až sedmá komnata.²²⁶

Jen velice stručně zde popíšu způsob modlitby v jednotlivých komnatách. V prvních třech komnatách je člověk zcela na začátku života modlitby. Modlí se zprvu nepravidelně jen několikrát za měsíc, pokračuje však dále přes pravidelnou rozjímavou modlitbu, až dosahuje ustáleného života modlitby, umírněnosti, věnuje se skutkům lásky. V těchto příbytcích je hlavní aktivita v modlitbě na straně člověka.²²⁷

Čtvrtá komnata je, jak jsem již zmínila výše, přechodná. Duše zde zakouší modlitbu, ve které Bůh začíná přebírat aktivitu, duše si může trochu odpočinout. Terezie mluví o modlitbě prosté meditace a také vlitého klidu.²²⁸

V druhé skupině se jedná již o modlitbu mystickou, kde se aktivita člověka ještě více umenšuje a o to více ji přebírá Bůh. V pátých komnatách popisuje Terezie počátky modlitby sjednocení. V šestých komnatách je to extatická modlitba s počátky trojiční

²²² SV. TEREZIE Z AVILY, *Život*, s. 149.

²²³ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY, *Život*, s. 151.

²²⁴ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY, *Hrad v nitru*, s. 15.

²²⁵ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY, *Hrad v nitru*, s. 18.

²²⁶ Srov. KUTARŇOVÁ, Kateřina, *Terezie od Ježíše: Hrad v nitru*, s. 5.

²²⁷ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY, *Hrad v nitru*, s. 9-45.

²²⁸ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY, *Hrad v nitru*, s. 46-67.

zkušenosti a mluví se zde o duchovním zasnoubení. V sedmých komnatách jde o modlitbu úplného sjednocení a Terezie mluví o duchovním manželství.²²⁹

V závěru své knihy Terezie zdůrazňuje, jak je přebývání v hradu užitečné, jakou člověk může čerpat posilu pro svůj život. Povzbuzuje k tomu, aby se člověk nebál do hradu vcházet a často v něm přebýval. Při této cestě zdůrazňuje pokoru a těm, kteří budou uvnitř často pobývat, dává příslib, že je Pán zavede až do nejvnitřnější komnaty. Proto má duše chválit Boha, modlit se za církev a všechny ty, kteří modlitbu potřebují.²³⁰

4.2 Prezentace kurzů a škol MITEM

Karmelitánský řeholní kněz P. Vojtěch Kohut (nar. v r. 1969 v Třinci, dnes působící jako misionář v Africe) rozvinul na základě svých hlubokých znalostí děl sv. Terezie z Avily, sv. Jana od Kříže a dalších autorů karmelitánské spirituality tzv. mystagogickou iniciaci tereziánského způsobu modlitby (MITEM). Zpracoval ji ve formě tří na sebe navazujících kurzů, kterými uváděl zájemce o karmelitánskou modlitbu do jejích základů. V této podkapitole budu vycházet hlavně z textu Reflexe MITEM, který mi autor laskavě poskytl. Tyto kurzy a školy nyní vede s jeho svolením a pro velký zájem účastníků paní Marie Ventová.

Sám autor popisuje MITEM takto:

„MITEM má vlastní ráz a metodu, které umožňují, aby byla skutečně definována jako „mystagogická iniciace“. Tento program si totiž klade za cíl opravdové uvedení (iniciaci) do vnitřní modlitby podle tereziánské školy spirituality, (a proto upřednostňuje spíše existenciální a praktický přístup než přístup teoretický a spekulativní, a rozvíjí se v řadě následných kroků, které společně tvoří předem promyšlený itinerář vnitřní modlitby) a k dosažení tohoto cíle používá vlastní, mystagogickou metodologii, (která se snaží, nakolik je to možné, napomoci zakusit základní skutečnosti vnitřní modlitby ještě předtím, než jsou teoreticky prezentovány a interpretovány). Tento přístup jsem nazval „mystagogická iniciace“, poněvadž jej považuji za zásadní a neodmyslitelný základ MITEM, a definoval jsem jej jako „postupné uvedení věřícího křesťana do tajemství společenství s Bohem v modlitbě (= iniciace), které se uskutečňuje s pomocí odpovídající metody, která dává skutečnosti nejprve okoušet a teprve následně interpretovat.“²³¹

4.2.1 Obecné uspořádání, povaha a cíl MITEM

MITEM se skládá ze tří na sebe navazujících cyklů. Ty probíhají dvěma možnými způsoby, buď jako kurz vnitřní modlitby nebo jako škola vnitřní modlitby. V kurzu vnitřní modlitby se celý její obsah probere za týden a vyžaduje celodenní účast

²²⁹ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Hrad v nitru*, s. 68-201.

²³⁰ Srov. SV. TEREZIE Z AVILY. *Hrad v nitru*, s. 202-203.

²³¹ KOHUT, P. V. *Mystagogická iniciace do tereziánské modlitby* (dále jen MITEM), s. 2.

frekventantů. Škola modlitby oproti tomu probíhá v jednotlivých na sebe navazujících setkáních jedenkrát za týden či čtrnáct dní.

Jednotlivé cykly sestávají ze setkání, která mají vždy své vlastní téma a cíl. V prvním cyklu jde o uvedení do tereziánského způsobu vnitřní modlitby. V druhém cyklu jde o perspektivu dynamiky rozvoje vnitřní modlitby a v cyklu třetím o výchovu k trojičnímu životu vnitřní modlitby.²³²

4.2.2 Struktura MITEM

Jednotlivá setkání v rámci všech tří cyklů MITEM se skládají vždy ze šesti základních prvků a to: 1. uvedení do zvoleného biblického úryvku; 2. společné vnitřní modlitby (meditace); 3. sdílení plodů vnitřní modlitby; 4. tematické reflexe; 5. tzv. „dílny“ a 6. kontextu života.²³³

Krátce zde popíšu jednotlivé prvky.

Na počátku každé lekce stojí úvod do modlitby, který předchází samotnou vnitřní modlitbu. Na základě zvoleného biblického úryvku a také textu karmelitánských autorů je představena určitá myšlenka, jež se vnitřní modlitby týká. Prezentace úryvků slouží především pro přiblížení cíle předložené meditace, základních bodů charakterizujících úryvek a návrhu cvičení k usebrání pro začátek vnitřní modlitby.

Zvolený biblický úryvek slouží jen jako pomůcka a v žádném případě nemá bránit při modlitbě spontánní inspiraci či naléhavým existenciálním podnětům v rozhovoru s Pánem. Je důležité dbát na láskyplnou svobodu těch, kteří se modlí, protože existuje hluboké pouto mezi vnitřní modlitbou a vlastním životem, a tato skutečnost se také projevuje v samotném obsahu vnitřní modlitby.

Cílem meditace je nasměrovat oranty k reflexi, která následuje po sdílení, tedy brzy po samotné vnitřní modlitbě. Zkušenost vnitřní modlitby předchází její teorii, čímž se naplňuje mystagogický ráz kurzu či školy a posiluje také vědomí tajemství, které k této modlitbě bytostně patří. Před každou meditací, a to zvláště v prvním kurzu MITEM, se účastníkům nabízejí různé rady, jak dosáhnout usebranosti.²³⁴

Druhým, nejdůležitějším prvkem MITEM, je samotná vnitřní modlitba. Účastníkům je zajištěno vhodné místo modlitby (např. v kapli), relativní samota a klid. Modlitba má trvat půl hodiny až hodinu a začíná vyzváním Ducha Svatého. Vlastní modlitba se pak odehrává zcela v tichu a není nijak vedena, ukončena je zpěvem či modlitbou k Panně Marii.²³⁵

Třetím prvkem je společné dobrovolné sdílení, které následuje bezprostředně po vnitřní modlitbě. Sám autor píše, že se jedná o pravděpodobně nejtěžší část. Současně je ale také vzhledem k cíli MITEM velmi účinné, pokud člověk v sobě najde odvahu jej uskutečnit. Jak Vojtěch Kohut píše, Tereziin pedagogický ideál je nejen konat vnitřní

²³² Srov. MITEM, s. 3.

²³³ Srov. MITEM, s. 3.

²³⁴ Srov. MITEM, s. 3-4.

²³⁵ Srov. MITEM, s. 4-5.

modlitbu, ale také ji sdílet. Sdílení se odehrává bezprostředně po modlitbě nebo po malé pauze před reflexí, která následuje.

Autor popisuje pět důležitých zásad sdílení: svobodu (sdílí se pouze ten, kdo chce, a o to, co chce), střídmost (sdílení má být krátké, trvající maximálně dvě až tři minuty), existenciální ráz (důraz, aby účastník nesdílel své zbožné myšlenky, ale to, co jej skutečně během modlitby zasáhlo), nereagování na sdílení druhých (nekomentovat je ani verbálně, ani neverbálně) a jeho utajení (přísná a trvalá mlčenlivost o obsahu sdílení). Dodržování těchto zásad je důležité, protože chrání intimitu a jistotu účastníků, umožňuje přirozené sdílení ve společenství s druhými v osobní pohodě a jsou nezbytnými pro účinnost i plodnost této části kurzu.²³⁶

Čtvrtou částí struktury MITEM je tematická reflexe, která následuje po předchozím sdílení. Jde o to, systematicky prohloubit to, co se zakusilo během meditace zvoleného biblického úryvku. Nejprve je předložena zkušenost Terezie či jiné postavy z karmelitánské tradice významné pro daný aspekt nauky. Na to navazuje systematický teologický výklad. Reflexe má spíše ráz osobního svědectví než akademického pojednání. Zde je také prostor, aby se účastníci zapojili drobnými komentáři či otázkami.²³⁷

Pátým prvkem MITEM je tzv. dílna. Jedná se spíše o doplňkovou aktivitu, která se uskutečňuje buď jednou denně během týdenního kurzu nebo během či po skončení školy modlitby jako celodenní či dvě půldenní setkání. Jde o šest pracovních seminářů, které se věnují určitému tématu. První cyklus je zaměřen na identifikaci vlastního temperamentu a seznámení se s jeho významem pro praxi vnitřní modlitby. Druhý cyklus se věnuje práci s emocemi a emočními zraněními. Ve třetím cyklu se pak dílna věnuje místu lidské sexuality ve vnitřní modlitbě.

Jak již bylo zmíněno, dílna je pouze doplňkovou aktivitou, záleží tedy pouze na tom, kdo vede příslušné kurzy a školy, zda ji bude chtít účastníkům nabídnout, či ji vynechat. Pro účastníky je také zcela dobrovolná.²³⁸

Posledním, šestým prvkem celkové struktury MITEM je kontext života. Kurzy a školy vnitřní modlitby mají smysl jen tehdy, když se promítají do života jejich účastníků. Tento kontext je rozdílný u kurzu a u školy MITEM a tento rozdíl má své výhody i nevýhody.

Kurz modlitby se odehrává v rámci denního řádu karmelitánských komunit a většinou probíhá v samotných kláštorech bosých karmelitánů či karmelitek. Toto prostředí je bráno jako ideální pro osvojení si praxi vnitřní modlitby. V kurzu jsou tedy během dne praktikovány dvě hodiny vnitřní modlitby a také dvě rekreace, společně se slaví mše sv. a liturgie hodin, společně se jí a volný čas se odehrává v relativním mlčení, ne však striktním. Oproti škole MITEM navíc obsahuje čtyři další prvky: dvě přípravy na meditaci a dvě sdílení ve skupině denně. Dále je možné zařadit jednu dílnu denně. Vojtěch Kohút považuje za největší výhodu kurzu možnost zakusit karmelitánský

²³⁶ Srov. MITEM, s. 5-6.

²³⁷ Srov. MITEM, s. 6-7.

²³⁸ Srov. MITEM, s. 7.

způsob života i těmi, kteří v něm běžně nežijí. Další výhodou může být duchovní opora, kterou účastníkům poskytuje pravidelný život karmelitánské komunity.

Škola vnitřní modlitby se na rozdíl od kurzu odehrává v pravidelných setkáních ideálně jednou za čtrnáct dní. Může se odehrávat mimo karmelitánské kláštery, což může být určitou výhodou pro výběr a dostupnost místa konání. Setkání se odehrávají v tomto sledu: uvedení do biblického úryvku, vlastní vnitřní modlitba, sdílení ve společenství a reflexe. Vojtěch Kohút považuje za velkou výhodu školy modlitby to, že se střídá s běžným všedním životem účastníků a plody vnitřní modlitby tak dozrávají v prostředí a rytmu života, který je jim vlastní.²³⁹

4.2.3 Trojí možnost využití MITEM

Vojtěch Kohút vypracoval MITEM prvotně proto, aby jej mohl použít jako účinný nástroj k uskutečňování specificky tereziánského apoštolátu, který by uváděl věřící do vnitřní modlitby na základě zkušeností sv. Terezie z Avily a dalších karmelitánských světců. S odstupem času, a také díky své zkušenosti, je si vědom i toho, že MITEM může posloužit mnohem více, než jen jako pastorační nástroj pro šíření karmelitánské spirituality, a uvádí tři další možnosti jeho poslání.

První z nich je využití MITEM jako součástí prvotní formace. Jednotlivé cykly je možné nabídnout začínajícím řeholníkům v prvotní formaci, a to první kurz MITEM v noviciátu a druhý a třetí kurz během časných slibů. Autor zmiňuje, že se tato praxe částečně děje ve Středoafričské republice, kde nyní působí.

Druhou možností využití MITEM je začlenit ji do trvalé formace. Absolvování všech tří cyklů a následně dalšího kurzu, který by více uváděl do struktury, logiky, pravidel, zásad a metodologie MITEM, by navíc mohlo posloužit k vychovávání nových animátorů, kteří by tyto kurzy a školy MITEM následně vedli.

Třetí možností využití MITEM může být v rámci specificky karmelitánské pastorace jako privilegovaného nástroje karmelitánského apoštolátu navenek vůči laikům, řeholníkům a řeholnicím jiných institutů, kněžím apod.²⁴⁰

Kurzy a školy MITEM se v současné době odehrávají v České republice na několika místech pod vedením paní Marie Ventové, a tak se výše zmíněné způsoby využití uvádějí již několik let do praxe. MITEM se tak stává opravdu užitečným nástrojem v práci s těmi, kteří přicházejí s touhou naučit se vnitřní modlitbě.²⁴¹

4.3 Zasnovené vdovství ve službě vnitřní modlitby

V poslední kapitole bych chtěla ukázat, jak se snoubí život ženy dnešní doby, která se stala zasnovenou vdovou a která svůj život žije v ruchu města mimo klášter a zároveň našla své povolání a svou spiritualitu na tereziánském Karmelu. Vnitřní modlitba se

²³⁹ Srov. MITEM, s. 8-9.

²⁴⁰ Srov. MITEM, s. 12-13.

²⁴¹ HOLASOVÁ, Z. *Ve vnitřní modlitbě nalézáme svůj osobní vztah k Bohu*, s. 66-71.

pro ni stala cestou, která ji stále více uváděla do niterného společenství s Bohem. Na jejím životě můžeme vidět, že pro ni konkrétně byla cestou hledání a nalezení svého povolání, cestou k zasvěcenému životu, které se vyjádřilo formou zasvěceného vdovství. Život proměňovaný vnitřní modlitbou se tedy vnitřní modlitby, a to se projevuje ve prospěch života navenek různými způsoby: například apoštolátem, službou druhým lidem či v jiných aktivitách. Toto propojení všedního života a života vnitřní modlitby pak již nelze od sebe oddělovat jako dva světy, ale naopak obojí spolu čím dál více souvisí, prolíná se, spolupracuje, vzájemně se obohacuje a prohlubuje.²⁴²

Na životě paní Marie Ventové je vidět, jak se dar zasvěceného vdovství žitého v sekulární společnosti pojí s darem vnitřní modlitby, a následně jakým způsobem spolupracuje činný život spolu s životem vnitřní modlitby. Terezie z Avily tuto spolupráci vysvětlovala svým sestrám pomocí příběhu Marie a Marty z Lukášova evangelia:²⁴³

*„Věřte mi, že Marta a Marie musí svorně hostit Pána, dobře s ním zacházet, dát mu jíst, aby ho měly stále u sebe. Jak mu mohla Marie sedící u jeho nohou dát najíst, kdyby jí její sestra nepomohla? Dát najíst Pánu, to znamená všemožně se snažit získat mnoho duší, neboť ty, když se spásí, budou ho věčně chválit.“*²⁴⁴

Zasvěcená vdova paní Marie Ventová, jak sama ve svém životním příběhu uvedla, vnímá modlitbu jako ten nejdůležitější rozměr svého života a své služby v místní církvi. Tato služba vnitřní modlitby se projevuje navenek různými způsoby. Prvním z nich je kontemplativní apoštolát. Tedy konání vnitřní modlitby doma o samotě či ve společenství s druhými. Tento kontemplativní apoštolát prožívá, tak jako ostatní karmelitky, jako tu nejdůležitější skutečnost, v níž se skrze jejich blízkost Bohu celý svět přibližuje spolu s nimi k Němu. Skrze modlitbu toho, kdo miluje Boha, je tedy přitahován celý svět k Lásce a tato Láska se nezastaví jen u něj v modlitbě, ale skrze něj přitahuje všechny a pomáhá všem, jak to hezky vyjádřila Terezie z Lisieux:

*„Milovaná matko, toto je moje modlitba. Prosím Ježíše, aby mě vtáhl do plamenů své lásky, aby mě tak těsně spojil se sebou, aby On žil a jednal ve mně. Cítím, že čím více roznlití mé srdce oheň lásky, tím více budu říkat: „Přitahuj mně“ a také duše, které se přiblíží ke mně, poběží tím hbitěji po vůni mastí Milovaného.“*²⁴⁵

Když Terezie z Avily obnovovala Karmel, celý se jej snažila zaměřit na modlitbu, na kontemplaci božských skutečností, její mystická zkušenost v sobě odrážela život Církve s jejími bolestmi, nejednotou, a tak se také rozvinul apoštolský ráz Karmelu. Apoštolátem pak Terezie myslí celý život bosých karmelitek, jejich modlitby, oběti, život v ústraní a chápe je jako službu Církvi - mystickému tělu Krista.²⁴⁶ Vybízela své sestry ke kontemplativnímu apoštolátu, tedy k modlitbě a k obětování se s Církví a pro Církev. Tereziin ideál je, aby každá komunita byla živou buňkou mystického Těla a aby

²⁴² Srov. KOHUT, V. *Slabikář vnitřní modlitby*, s. 100.

²⁴³ Lk 10, s. 38-42.

²⁴⁴ TEREZIE OD JEŽÍŠE. *Hrad v nitru*, s. 199.

²⁴⁵ TEREZIE Z LISIEUX. *Dějiny duše*, s. 248.

²⁴⁶ Stanovy, část I., Kapitola 1, II., s. 23.

obnovována Duchem svatým se stala v srdci Církve láskou.²⁴⁷ Postupně se rozvinul i misionářský rozměr kontemplativní života, a tak se všechny komunity modlí zvláště za ty, kteří šíří evangelium, za evangelizaci národů, za duchovní povolání.²⁴⁸ Tak analogicky můžeme říci, že zasvěcená vdova paní Marie Ventová díky charismatu tereziánské vnitřní modlitby koná tento kontemplativní apoštolát a modlí se v Církvi a za Církev uprostřed světa.

Další způsob, jak se služba modlitby zasvěcené vdovy Marie Ventové projevuje navenek, je naopak činný apoštolát, když vede a organizuje kurzy a školy vnitřní modlitby v různých diecézích. Při nich trpělivě radí těm, kteří se na cestu vnitřní modlitby vydali a které také s mateřskou péčí jí vlastní doprovází. Dále vede a doprovází vdovy na jejich cestě k zasvěcení a jako vedoucí formace doprovází nové členy sekulárního řádu Bosých karmelitánů.

Tuto kapitolu bych chtěla uzavřít listem svatého otce Františka, který adresoval všem zasvěceným osobám při příležitosti roku Zasvěceného života 28. 11. 2014. Vyjádřil v něm mnoho svých očekávání, z nichž jsem vybrala právě ty, které se vztahují k tématu této práce. Papež František v něm vyjádřil tato přání: Aby mezi členy různých institutů rostlo vzájemné hluboké společenství, aby se setkávání jednotlivých charismat a povolání stávalo cestou naděje. Aby všichni vyšli do periférií tohoto světa, nejen těch hmotných, ale i duchovních, k těm, kteří mají prázdná srdce, hledají smysl svého života a touží po božských věcech. Aby právě jim nabídli svou duchovní zkušenost v životě modlitby, v prohlubování společenství s celou církví. Z těchto očekávání papeže vidíme, jak je právě toto propojování charismat v dnešní době potřebné pro církve i lidi v současném světě. Zasvěcené vdovství ve službě vnitřní modlitby pak může být jednou z mnoha cest, jak lze tato očekávání naplnit.²⁴⁹

²⁴⁷ Stanovy, část I., Kapitola 7, s. 61.

²⁴⁸ Stanovy, část I., Kapitola 7, s. 67.

²⁴⁹ FRANTIŠEK. *Apoštolský list svatého otce Františka* [online].

Závěr

Centrem této práce byl životní příběh vdovy paní Marie Ventové, ve kterém jsme mohli vidět autentickou cestu hledání jejího povolání skrze vnitřní modlitbu, která ji postupně uváděla do hlubokého společenství s Trojjediným Bohem a umožnila jí v jejím životě objevit i touhu po trvalém zasvěcení se Bohu. Tato touha pak našla uprostřed církve svou formu, a to ve stavu zasvěceného vdovství.

Zasvěcené vdovství bylo již od počátku církve přítomno jako dar daný konkrétním lidem na konkrétním místě. Postupně se však vytratil z dějin a v období před Druhým vatikánským koncilem začínal tento stav znovu více ožít.

Na autentické zkušenosti paní Marie Ventové jsem se snažila ukázat, jak je charisma zasvěceného vdovství živé a plodné, jakým obdarováním je pro církev obecně i pro plzeňskou diecézi, v níž paní Marie Ventová žije. Dar tohoto charismatu a její autentická zkušenost s ním byla v této místní církvi rozlišena, přijata a potvrzena biskupem mons. Františkem Radkovským. Po dlouhé době rozlišování a příprav byl stav zasvěcených vdov v plzeňské diecézi obnoven. Tato obnova přispívá nemalým dílem i k celocírkevní kanonické obnově tohoto stavu.

Přínos a plodnost tohoto způsobu života se stále ukazuje na službě, ke které se cítí tato zasvěcená vdova nejvíce povolána. Totiž na službě vnitřní modlitby, tak jak ji vyučovala sv. Terezie z Avily.

Jak jsem v práci uvedla, jsou právě kurzy a školy vnitřní modlitby MITEM výborným pastoračním nástrojem, jsou otevřené všem a zvláště laikům, kteří žijí v sekulárním světě a touží po hlubokém vztahu s Bohem. Jejich možné využití též vidím například v pastorační povolání a v duchovní formaci.

Pokud Duch Svatý znovuoživuje charisma zasvěceného vdovství v dnešní době, pokud je toto charisma přínosné pro člověka v současném světě, je to jistě dílo Boží prozřetelnosti. Jak můžeme na této práci vidět, dar zasvěceného vdovství a také dar vnitřní modlitby mohou vzájemně spolupracovat na díle spásy. Mohou se stávat v dnešním sekularizovaném světě znamením naděje pro budoucí život a mohou tak odpovídat na hlubokou potřebu a otázky lidí dnešní doby.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. Studijní texty (Centrum Aletti). ISBN 978-80-86715-00-1.

AUCLAIROVÁ, Marcelle. *Životopis Terezie z Avily*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-457-1.

BERDARD Z CLAIRVAUX. *Kázání na Píseň písní*. Praha: Krystal OP, 2009. ISBN 978-80-87183-15-1.

BIANCHI, Enzo. *Klíčové pojmy křesťanské spiritualita*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-326-5.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad. 3., podstatně dopl. a přeprac. vyd. Praha: Česká katolická charita, 1987. ISBN neuvedeno.

BOUBLÍK, Vladimír. *Boží lid*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-307-9.

CÍSAŘOVÁ, Marcela Maria. *Některé současné snahy o obnovu stavu vdov v římskokatolické církvi*. Olomouc, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Cyrilometodějská teologická fakulta. Katedra pastorální a spirituální teologie. Vedoucí práce M. L. Cincialová.

DE FIORES, Stefano; GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-332-9.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. Český překlad: pracovní skupina pod vedením Oto Mádra. Praha: Zvon 1995. ISBN 80-7113-089-3.

DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*. Praha: Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-65-1.

Gaudium et spes, pastorální konstituce 2. vatikánského koncilu ze dne 7.12.1965. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Český překlad. Praha: Zvon 1995. ISBN 80-7113-089-3.

HOLASOVÁ, Z. *Ve vnitřní modlitbě nalézáme svůj osobní vztah k Bohu*. Rozhovor o vnitřní modlitbě Holásová SFŘ - Ventová OCDS. *Communio*. 2015, roč. 19, č. 2, s. 66-71. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. ISSN 1211-7668

JAN OD KŘÍŽE. *Duchovní píseň*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství: 2000. ISBN 80-7192-436-9

JAN PAVEL II. Apoštolský list všem Bohu zasvěceným osobám v řeholních společnostech a sekulárních institutech v rámci mariánského roku (Ad omnes personas consecratas), 22. 5. 1988. In: Kolektiv autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II*.

Vatikánského koncilu. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 1997, s. 473-482. ISBN neuvedeno.

JAN PAVEL II. *Vita consecrata*: o zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě. Posynodální apoštolská adhortace z 25. 3. 1996. In: Kolektiv autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 217-318.

JEDIN, Hubert. *Malé dějiny koncilů*. Praha: Česká katolická charita, 1990. ISBN neuvedeno.

JONES, Kathleen. *Velké ženy duchovní tradice III*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-803-8.

Katechismus katolické církve. Praha: Zvon 1995, ISBN 80-7113-132-6.

Kodex kanonického práva (Codex iuris canonici). Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

KOHUT, Pavel Vojtěch. *Mystagogická iniciace do tereziánské modlitby: Prezentace jednoho pastoračně formačního programu*. Bouar, 2016. Rukopis, nepublikovaný text.

KOHUT, Pavel Vojtěch. *Slabikář vnitřní modlitby: po způsobu sv. Terezie z Ávily*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1031-3.

Kongregace pro instituty zasvěceného života a apoštolské společnosti. *Potissimum institutioni, směrnice pro výchovu v řeholních institutech*, 2. 2. 1990. In: Kolektiv autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. Vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 1997, s. 365-420. ISBN neuvedeno.

KRÁTKÝ, Stanislav. *Druhý vatikánský koncil a jeho poslání*. Praha: Vyšehrad, 1970. ISBN neuvedeno.

KUTARŇOVÁ, Kateřina. *Terezie od Ježíše: Hrad v nitru*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav filosofie a religionistiky. Vedoucí práce M. Lyčka.

Lumen gentium. *Věřoučná konstituce o církvi ze dne 21. 11. 1964*. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Český překlad. Praha: Zvon 1995. s. 29-100. ISBN 80-7113-089-3.

MEDEK, Václav. *Cesta české a moravské církve staletími*. Praha: Česká katolická charita, 1982. ISBN neuvedeno.

MERTLÍK, Vladimír. *Lucemburkům v patách*. Praha: Česká televize, 2012. ISBN 978-80-7404-080-1.

MISZTAL, Henryk. *Svatí a blahoslavení laici*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2004. ISBN 80-7266-183-3.

NEKOLOVÁ, Alena. *Vdova a tajemství církve*. Praha, 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Katolická teologická fakulta. Katedra fundamentální a dogmatické teologie. Vedoucí práce V. Novotný.

NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. Svazek 2. Praha: Kalich a Česká biblická společnost, 1992. ISBN 80-7017-528-1 (Kalich). ISBN 80-900881-1-2 (Česká biblická společnost).

PAVEL VI. *Redemptionis donum: Obnovení řeholního života*. Apoštolská exhortace z 29. 6. 1971. In: Kolektiv autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. Vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 1997, s. 173-194.

Perfectae caritatis. Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Český překlad. Praha: Zvon 1995. s. 361-384. ISBN 80-7113-089-3.

PERNES, J. *Poslední Habsburkové: Karel, Zita, Otto a snahy o záchranu císařského trůnu*. 2. rozš. vyd. Brno: Barrister & Principal, spol. s r. o., 2005. ISBN 80-7364-012-0.

Pojednání sv. Ambrože, biskupa milánského, o vdovách (De viduis). Plzeň 2001. Pracovní text, překlad Marie Ventová. Nepublikováno.

RAVIER, André. *Svatá Jana de Chantal*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1997. ISBN 80-7192-165-3.

Řehole a stanovy Bosých sester řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel. Praha, 1993. Nepublikovaný text.

ŘEZNIČKOVÁ, Marcela. *Vdovství jako výzva k hledání smyslu života na obrazu života některých vdov v církvi*. Olomouc, 2009. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Cyrilometodějská teologická fakulta. Katedra pastorální a spirituální teologie. Vedoucí práce Michal Altrichter.

Sacrosanctum Concilium, konstituce Druhého vatikánského koncilu ze dne 4. 12. 1965. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Český překlad. Praha: Zvon 1995. ISBN 80-7113-089-3.

SALESKÝ, František. *Pojednání o lásce k Bohu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998. ISBN neuvedeno.

SCHAUBER, Vera; SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-304-4.

SCHLOSSEROVÁ, Marianne. *Staré - ale ne zastaralé: Zasvěcení panen jako cesta následování Krista*. Praha: Arcibiskupství pražské, Pastorační středisko, 2007. ISBN neuvedeno.

SPEYR, Adrienne von. *Služebnice Pána*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991. ISBN neuvedeno.

Stanovy bosých sester řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel přizpůsobené podle směrnic II. vatikánského koncilu a platných kanonických norem schválených Apoštolským stolcem r. 1991. In: *Řehole a stanovy Bosých sester řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel*. Praha 1993. Nepublikovaný text.

Stanovy Bosých sester řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel Alcala 1581. In: *Řehole a stanovy Bosých sester řádu blahoslavené Panny Marie z hory Karmel*. Praha 1993. Nepublikovaný text.

SV. TEREZIE Z AVILY. *Cesta k dokonalosti*. Vimperk: Tiskárny Vimperk, 1991. ISBN 80-900138-6-4

SV. TEREZIE Z AVILY. *Hrad v nitru*. Vimperk: Tiskárny Vimperk, 1991. ISBN 80-900138-5-6.

SV. TEREZIE Z AVILY. *Život*. Vimperk: Tiskárny Vimperk 1991, ISBN 80-900138-3-X.

TEREZIE OD JEŽÍŠE. *Nad Velepísni a jiné spisy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-900807-7-2-3.

TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy: Dějiny duše*. Vimperk: Tiskárny Vimperk, 1991.

VINTROVÁ, Martina (ed.). *Fialka: Soukromý informační občasník pro zasvěcené vdovy*. Plzeň, 2014. Nepublikovaný text.

Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Praha: Nakladatelský dům OP pro Diderot, 1998. ISBN 80-85841-37-1.

Výklady ke starému zákonu. III.: Knihy naučné (Jób až Píseň písní). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-240-4.

WEIS, Martin. *Svaté královny: fides - caritas - martyrium*. Přerov: Gréckokatolická teologická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove, 2013. ISBN 978-80-555-0948-8.

Interní dokumenty plzeňského biskupství

CCDDS. *Dopis biskupovi Radkovskému*. Řím, 18. srpna 2001. Prot. N. 866/01/L.

CIVCSVA. *Dopis biskupovi Radkovskému*. Vatikán, 23. 6. 2001. Prot.n.SpR 420/77.

Liturgické texty, obsahující obřad zasvěcených vdov, mešní formulář a texty k bohoslužbě slova. Vydané dekretem biskupa Františka Radkovského ze dne 19. 2. 2009. Plzeň: Biskupství plzeňské, 19. 2. 2009. Č. j.: 254/09.

Pracovní skupina pro přípravu podkladů pro „ordo viduarum“. *Ustavující dekret*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 18. 11. 2002. Čj.:1918/2002.

RADKOVSKÝ, František. *Dar zasvěceného vdovství*. Teologicko duchovní směrnice vydaná dekretem biskupa Františka Radkovského ze dne 19. 2. 2009. Plzeň: Biskupství plzeňské, 19. 2. 2009. Č. j.: 253/09.

RADKOVSKÝ, František. *Dekret o zřízení ad experimentum stavu zasvěcených vdov - ordo viduarum*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 19. 2. 2009. Č.j.: 250/09.

RADKOVSKÝ, František. *Dopis diecézním biskupům Čech a Moravy*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 26. 2. 2001.

RADKOVSKÝ, František. *Dopis Marii Ventové*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 19. 2. 2009, č.j. 255 / 09.

RADKOVSKÝ, František. *Formační řád stavu zasvěcených vdov v plzeňské diecézi*. Vydaný dekretem biskupa Františka Radkovského ze dne 19. 2. 2009. Plzeň: Biskupství plzeňské, 19. 2. 2009. Č. j.: 252/09.

RADKOVSKÝ, František. *Question concerning a practice and rite of consecration of widows*. Dopis. Plzeň: Biskupství plzeňské, 4. 5. 2001. Čj.:773/2001.

RADKOVSKÝ, František. *Statut pro "Ordo viduarum"*. Vydaný dekretem biskupa Františka Radkovského ze dne 19. 2. 2009. Plzeň: Biskupství plzeňské, 19. 2. 2009. Č. j.: 251/09.

Elektronické dokumenty

Bosé Karmelitky Karmel sv. Josefa. *Chronologie života – stručná sv. Terezie od Ježíše* [online]. 2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <http://bosekarmelitky.cz/sv-terezie-od-jezise/zivotopisne-udaje/>

FRANTIŠEK. *Apoštolský list svatého otce Františka* [online]. 2017 [cit. 17.3.2017]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/021237.pdf>

JAN PAVEL II. *CODEX CANONUM ECCLESiarUM ORIENTALIUM*: [online]. Vatikán: Libreria Editrice Vaticana, 1990 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/la/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_19901018_codex-can-eccl-orient-2.html#TITULUS_XII_>.

Les Amis de l'Impératrice Zita. *Bienvenue sur le site officiel de l'association pour la béatification de l'impératrice Zita !* [online]. 2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <http://associationimperatricezita.com/accueil/>

Opatství Nový Dvůr. *Mnišský život v Novém Dvoře* [online]. Dobrá Voda: Opatství Nový Dvůr [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: http://novydvur.cz/cz/prayer_02.html

Osobní rozhovor s paní Marií Ventovou ze dne 15. 2. 2017. Zvukový digitální záznam.

Seznam zkratek

AOPC - Ad omnes personas consecratas (Apoštolský list všem Bohu zasvěceným osobám v řeholních společnostech a sekulárních institutech v rámci Mariánského roku)

CCEO - Codex canonum ecclesiarum orientalium (Kodex kánonů východních církví)

CIC - Codex iuris canonici (Kodex kanonického práva)

ET - Evangelica testificatio (Obnovení řeholního života)

GS - Gaudium et spes (Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě)

KKC - Katechismus katolické církve

LG - Lumen gentium (Věroučná konstituce o církvi)

MITEM - Mystagogická iniciace tereziánského způsobu modlitby

OE - Orientalium Ecclesiarum (Dekret o katolických východních církvích)

PC - Perfectae caritatis (Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života)

PI - Potissimum institutioni (Směrnice pro výchovu v řeholních institutech)

SC - Sacrosanctum Concilium (Dekret o posvátné liturgii)

VC - Vita consecrata (Postsynodální apoštolská adhortace Jana Pavla II.)

Zkratky citovaných biblických knih

Ef - List Efezanům

Dt - Pátá kniha Mojžíšova

Mk - Evangelium podle Marka

1 Tm - První list Timoteovi

Lk - Evangelium podle Lukáše

Mt - Evangelium podle Matouše

J - Evangelium podle Jana

Iz - Izaiáš

Lv - Třetí kniha Mojžíšova

Gn - První kniha Mojžíšova

Rt - Rút

Pl - Pláč

1 Kr - První kniha Královská

Ž - Žalmy

Mal - Malachiáš

Jd - Júdit

Jk - List Jakubův

Sk - Skutky apoštolů

Zj - Kniha Zjevení Janovo

Seznam příloh

Příloha 1.: Dekret o zřízení ad experimentum stavu zasvěcených vdov – ordo viduarum, Plzeň 19. 2. 2009.....	I
--	---

Přílohy

Příloha 1.: Dekret o zřízení ad experimentum stavu zasvěcených vdov – ordo viduarum, Plzeň 19. 2. 2009

FRANTIŠEK RADKOVSKÝ
BISKUP PLZEŇSKÝ

DEKRET O ZŘÍZENÍ AD EXPERIMENTUM STAVU ZASVĚCENÝCH VDOV - ORDO VIDUARUM

Vzhledem k tomu, že se v plzeňské diecézi objevila potřeba obnovit (ve starokřesťanských dobách hojně rozšířený) stav zasvěcených vdov (ordo viduarum) pro vdovy, které chtějí trvale žít zasvěceným životem ve spojení s církví, a vzhledem k tomu, že ani po konzultaci s příslušnými vatikánskými kongregacemi a po dotazech v diecézích ve světě jsme nenašli k tomu potřebné podklady, rozhodli jsme se je s pomocí odborníků ad experimentum vytvořit. Jedná se o tyto dokumenty vydané ke dni 19.2.2009:

Statut pro "Ordo viduarum" (č.j.: 251/09); Formační řád stavu zasvěcených vdov v plzeňské diecézi (č.j.: 252/09); Teologicko duchovní směrnice "Dar zasvěceného vdovství" (č.j.: 253/09); Liturgické texty, obsahující obřad zasvěcení vdov, mešní formulář a texty k bohoslužbě slova (č.j.: 254/09).

S pomocí těchto dokumentů zřizují tedy pro plzeňskou diecézi ad experimentum stav zasvěcených vdov - ordo viduarum, do té doby, než se podaří dosáhnout jeho definitivní schválení od příslušných vatikánských kongregací.

S vděčností vůči všem, kteří věnovali velké úsilí vzniku těchto textů i zřízení stavu zasvěcených vdov, vyprošuji hojně Boží požehnání těm, které s pomocí těchto dokumentů budou moci žít ke chvále Boží a k užitku církve své zasvěcené vdovství.

V Plzni dne 19. února 2009

Č.j.: 250/09

P. Ludolf Josef Kazda O.Praem.

P. Ludolf Josef Kazda O.Praem

kancléř biskupství

+ František Radkovský
Mons. František Radkovský
biskup plzeňský

ABSTRAKT

VAVRUŠKOVÁ, L. *Zasvěcené vdovství ve službě vnitřní modlitby. Zkušenost zasvěcené vdovy Marie Ventové*. České Budějovice 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce M. Weis.

Klíčová slova: zasvěcené vdovství, zasvěcený život, spiritualita, vnitřní modlitba, vdova

Práce se zabývá teologickými východisky a spiritualitou zasvěceného vdovství. Sleduje vývoj zasvěceného vdovství od starověkého Izraele po současnost. Popisuje obnovení stavu zasvěcených vdov v Plzeňské diecézi. Zaznamenává zkušenost Marie Ventové na cestě k vnitřní modlitbě a zasvěcenému životu. Představuje vnitřní modlitbu, tak jak ji vyučovala sv. Terezie z Avily. Popisuje kurzy a školy, které do způsobu vnitřní modlitby uvádějí, jako cenný pastorační nástroj. Ukazuje vnitřní modlitbu jako základní projev a službu zasvěceného vdovství.

ABSTRACT

Devoted Widowhood in Service of Inner Prayer. Personal Experience of the Devoted Widow Marie Vent

Key words: devoted widowhood, devoted life, spirituality, inner prayer, widow

The thesis deals with theoretical solutions and spirituality of devoted widowhood. It observes the evolution of devoted widowhood from ancient Israel to the present. It describes restoring of a status of devoted widows in the Pilsen Diocese. It records Marie Venta's experience on her way towards inner prayer and devoted life. It introduces inner prayer according to St. Theresa's of Avila teaching. It describes the courses and schools that accept inner prayer as a precious pastoral tool. It shows inner prayer as an essential expression and service of devoted widowhood.